

PROGRES

Instytut Rozwoju i Edukacji

**Diagnoza problemów
uzależnień na terenie Gminy
Radzanowo**

Radzanowo 2019

Spis treści

I. Metryczka gminy Radzanowo	4
a. Obraz obszaru badanego i jego charakterystyka.....	4
b. Stan zasobów w sferze rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień oraz w zakresie przeciwdziałania przemocy	4
II. Wprowadzenie do badań.....	6
a. Opis grupy i cele badawcze.....	6
III. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży....	7
1. Młodzież a alkohol.....	11
a. Postawy uczniów wobec alkoholu i wiedza o problemach alkoholowych.....	11
b. Przyczyny i skutki sięgania po alkohol.....	13
c. Skala problemu.....	15
d. Sprzedaż alkoholu nieletnim.....	19
e. Postawy dorosłych wobec picia alkoholu przez młodzież	20
2. Młodzież a substancje psychoaktywne.....	22
a. Przyczyny sięgania po środki psychoaktywne.....	24
b. Poglądy, postawy i wiedza młodzieży na temat narkotyków.....	25
c. Dostępność środków psychoaktywnych.....	26
d. Kontakt ze środkami psychoaktywnymi.....	27
e. Stosunek rodziców/opiekunów do tego zjawiska.....	28
f. Młodzież a nikotyna.....	30
3. Młodzież a przemoc.....	32
a. Wiedza na temat przemocy.....	35
b. Skala zjawiska.....	36
4. Uzależnienie od Internetu.....	36

IV. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców gminy Radzanowo.....	40
a. Poglądy i postawy wobec alkoholu.....	43
b. Spożycie alkoholu wśród dorosłych.....	45
c. Powody sięgania po alkohol.....	44
d. Dynamika problemów alkoholowych.....	47
e. Świadomość mieszkańców na temat możliwości pomocy.....	49
f. Dorośli mieszkańcy a niktyna.....	51
g. Zjawisko przemocy.....	54
h. Skala problemu.....	55
i. Świadomość mieszkańców na temat możliwości pomocy.....	56
V. Badanie punktów sprzedaży alkoholu.....	57
a. Postawy sprzedawców wobec alkoholu.....	57
b. Dynamika spożycia alkoholu według sprzedawców.....	59
c. Sprzedaż nieletnim.....	60
d. Ocena działań profilaktycznych.....	62
VI. Wnioski i rekomendacje.....	64

I. Metryczka gminy Radzanowo

1. Obraz obszaru badanego i jego charakterystyka

Gmina Radzanowo jest gminą wiejską, położoną w województwie mazowieckim, w powiecie plockim, ok. 108 km od stolicy województwa – Warszawy. Siedzibą gminy jest miejscowość Radzanowo. Gmina zajmuje obszar około 104 km². Liczba ludności to około 8 138 mieszkańców (dane GUS na rok 2018). W skład gminy wchodzi 30 sołectw: Białkowo, Brochocin, Brochocinek, Chełstowo, Chomętowo, Ciólkowo, Ciólkówko, Czerniewo, Juryszewo, Dźwierzno, Kosino, Kostrogaj, Łoniewo, Męczenino, Nowe Boryszewo, Radzanowo, Radzanowo - Lasocin, Radzanowo - Dębniaki, Rogozino, Stare Boryszewo, Stróżewko, Szczytno, Ślepkowo Królewskie, Ślepkowo Szlacheckie, Śniegocin, Trębin, Wodzymin, Woźniki, Woźniki - Paklewy oraz Wólka.

2. Stan zasobów w sferze rozwiązywania problemów alkoholowych i innych uzależnień oraz w zakresie przeciwdziałania przemocy

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radzanowie oraz Gminny Zespół Interdyscyplinarny

Z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radzanowie w roku 2018 r. skorzystało 331 rodziny. Najwięcej rodzin skorzystało z pomocy z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (18 rodzin) oraz rodzin niepełnych wielodzietnych (15 rodzin). Poza pomocą materialną udzielono wsparcia w ramach samej pracy socjalnej (207 rodzin).

Na terenie gminy działa także Gminny Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W jego skład wchodzi przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, a także kurator sądowy. Do zadań ZI należą m.in. realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a także integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W roku 2018 Zespół Interdyscyplinarny prowadził 23 postępowania w ramach procedury Niebieskiej Karty (t postępowan było związanych z potwierdzonym uzależnieniem od alkoholu stąd współpraca z Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych).

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radzanowie

Działająca na terenie gminy Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmuje się m.in.: prowadzeniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu i innych środków psychoaktywnych, działaniami związanymi z przeciwdziałaniem przemocy; podejmowaniem czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Najważniejsze dane sprawozdawcze z działania GKRPA w Radzanowie za rok 2018:

- w minionym roku do Komisji wpłynęło 11 nowych wniosków o sądowe zobowiązanie do leczenia odwykowego (systematyczny spadek ilości wniosków od 2012 r.)
- Komisja skierowała 2 wnioski o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego (zdecydowany spadek w stosunku do lat poprzednich)

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych ustala także ilość zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy, prawidłowe rozmieszczenie punktów sprzedaży oraz czuwa nad przestrzeganiem przez przedsiębiorców przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, dotyczących podawania i sprzedaży napojów alkoholowych.

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych (stan na grudzień 2018 r.):

- Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) do spożycia poza miejsce sprzedaży – **13 punktów**
- Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa) do spożycia w miejscu sprzedaży – **2 punkty**

Na terenie Gminy Radzanowo działa także posterunek policji, Centrum Kultury i Sportu oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Wszystkie te instytucje współpracują ze sobą w realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi.

II. Wprowadzenie do badań

Aby przeprowadzić diagnozę zagrożeń lokalnych na terenie gminy Radzanowo przeprowadzono **badanie ankietowe**, które objęło trzy wybrane grupy mieszkańców: uczniów szkoły podstawowej (klasy V – VIII), dorosłych mieszkańców gminy oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Łącznie w badaniu wzięło udział 366 osób. Liczbowy rozkład poszczególnych grup przedstawia tabela poniżej.

Uczniowie Szkoły Podstawowej	Dorośli mieszkańcy Gminy Radzanowo	Punkty sprzedaży napojów alkoholowych
149	200	17

Celem przeprowadzonych badań była przede wszystkim analiza wybranych problemów społecznych, takich jak:

- problem spożywania alkoholu zarówno przez dorosłych jak i młodzież, dostępność produktów alkoholowych na terenie gminy,
- problem przyjmowania narkotyków przez młodzież jak również ich dostępność na terenie gminy, opinie i postawy wobec substancji psychoaktywnych,
- zjawisko przemocy w rodzinie, postawy i opinie względem tego problemu,
- temat uzależnień behawioralnych, wiedza młodych ludzi w tej kwestii.

Poruszona została także kwestia wiedzy odnośnie działań profilaktycznych dotyczących problemu alkoholowego, prowadzonych na terenie gminy Radzanowo, a także przyszłych działań. Aby analiza ta była bardziej miarodajna, badaniem objęto różne grupy wiekowe respondentów. Dodatkowo dokonano porównania otrzymanych wyników z „Lokalnej diagnozy problemów uzależnień i innych zagrożeń społecznych dla Gminy Radzanowo” realizowanej w 2011 roku. Analiza i interpretacja danych pozwoliła na

sformułowanie wniosków oraz rekomendacji względem planowanych przyszłych działań profilaktycznych na terenie gminy Radzanowo.

III. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Zagrożenie dzieci i młodzieży substancjami psychoaktywnymi jest szczególnie niepokojącym zjawiskiem, mającym miejsce w dzisiejszej rzeczywistości. Wymaga ono diagnozowania i podejmowania środków zaradczych. Celem podjętych badań, była próba określenia obszaru zagrożenia substancjami psychoaktywnymi młodzieży wybranych szkół oraz rozmiaru badanego zjawiska. Szczególnie uzyskanie informacji na temat obecności substancji psychoaktywnych w środowisku młodych ludzi, ich poczucia zagrożenia oraz doświadczenia w tym zakresie. Pod pojęciem substancji psychoaktywnych rozumiemy substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego używane w celu zmiany stanu psychicznego.

Problematyka badawcza koncentrowała się wokół zagadnień dotyczących przyjmowania substancji psychoaktywnych, głównie alkoholu i narkotyków, a także ich dostępności na terenie gminy. Mowa była także o innych uzależnieniach jak np. telefon komórkowy. Respondenci pytani byli także o motywy sięgania po substancje oraz o opinie na temat ich rówieśników.

Z młodymi ludźmi poruszony został także trudny temat przemocy i to zarówno w zakresie ich wiedzy na ten temat, jak i własnych doświadczeń.

Technika i narzędzie badawcze

Techniką uzyskania materiału badawczego zastosowaną w omawianym badaniu była **anonimowa ankieta audytoryjna**. Jej zaletą jest wysoki stopień standaryzacji oraz możliwość przeprowadzenia w krótkim czasie badania dużej liczby respondentów. Ankietowani byli za każdym razem informowani o anonimowości przeprowadzanych badań, co bardzo ważne w kontekście tematyki badań. Poruszany temat jest trudny, bywa, że młodzież nie

chce otwarcie rozmawiać, dlatego ważne jest by respondenci mieli świadomość, że dane wykorzystane będą tylko w kontekście badań.

Kwestionariusz ankiety przeprowadzonej wśród uczniów składał się z 33 pytań. Zgodnie z europejskim standardem badanych zapytano o doświadczenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych w ciągu 30 dni przed badaniem, co jest wskaźnikiem bieżącego używania.

Badana populacja

Ankietowana grupa uczniów to młodzież uczęszczająca do następujących placówek oświatowych:

- ✓ Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Radzanowie
- ✓ Szkoła Podstawowa im. Czesława Hińca w Rogozinie

Badanie zostało przeprowadzone na grupie badawczej liczącej łącznie 149 osób, a byli to uczniowie klas V - VIII.

Miejsce i termin badania

Badanie zostało przeprowadzone w IV kwartale 2019 roku, na terenie szkół w gminie Radzanowo.

Rezultaty badań

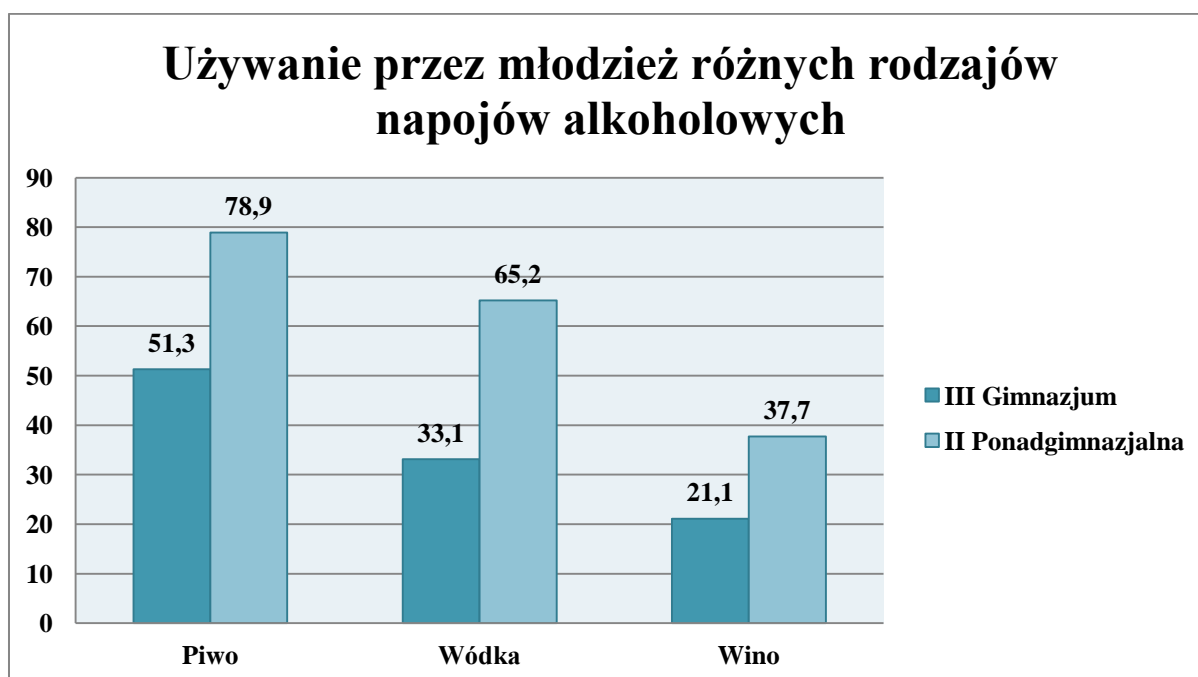
Młodzi Polacy i alkohol

Na wstępie przedstawiamy wybrane wyniki z ogólnopolskiego badania dotyczącego picia napojów alkoholowych przez młodzież - ESPAD - przeprowadzone w 2015 roku (na

chwile obecną najbardziej aktualny dostępny raport). Objęto nim uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych.

W prezentowanych wynikach badań alkohol okazał się najbardziej popularną substancją psychoaktywną wśród młodzieży, przy czym chłopcy piją częściej niż dziewczęta. Wyniki badań ESPAD wskazują ponadto, że 83,8% gimnazjalistów oraz 95,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych sięgnęło przynajmniej raz w życiu po jakiś napój alkoholowy. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem (wskaźnik bieżącego używania) piła 48,6% trzecioklasistów z gimnazjum i 82,3 % badanych siedemnasto – osiemnastolatków.

Dane zebrane w badaniu świadczą, iż najpopularniejszym napojem alkoholowym wśród młodzieży jest piwo, w dalszej kolejności wódka i wino. 51,3% trzecioklasistów sięgało po piwo, 33,1% po wódkę i 21,1% po wino. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 78,9% piło piwo, 65,2% wódkę, a 37,7% wino w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem.

Zaprezentowane dane ilustrują skalę problemu związanego z używaniem alkoholu przez współczesną młodzież. Warto je traktować jako dyrektywę do intensyfikacji działań profilaktycznych w szkołach. Wynika z nich również, iż osoby pracujące z młodzieżą stają w obliczu nowych problemów wychowawczych. Picie alkoholu staje się bowiem zachowaniem powszechnym wśród młodzieży i nie dotyczy on już tylko tzw. trudnej młodzieży i osób dorastających w rodzinach dysfunkcyjnych. Poza tym w okresie ostatnich lat wzrosły wskaźniki picia alkoholu przez dziewczęta, nieznacznie tylko różniąc się od poziomu wskaźnika chłopców.

Młodzież pije z wielu różnych powodów. Najczęściej za przyczynę picia alkoholu uznaje się presję otoczenia i trudność radzenia sobie z sytuacjami namawiania przez rówieśników. Powodem mogą też być negatywne wzorce prezentowane przez dorosłych. Dzieci od małego patrzą na pijących rodziców i nabierają przeświadczenia, że to nic złego. Na pytanie dlaczego piją, często mówią, że alkohol pomaga im w pozbyciu się stresu i pozwala im zapomnieć o kłopotach w domu lub w szkole. Czasami robią to na złość rodzicom lub nauczycielom. Jest to czasami także forma zachowań autoagresywnych. Pijąc alkohol zyskują pozorne uznanie w oczach rówieśników. Jest to dla nich sposób na uzyskanie akceptacji kolegów i koleżanek. O powody sięgania po alkohol zapytani zostali także nasi młodzi respondenci. Wyniki przedstawimy w dalszej części raportu.

Dla dzieci i młodzieży alkohol wydaje się atrakcyjny, bo uważają, że bez niego nie ma dobrej zabawy. Nie przejmują się zdrowiem, konsekwencjami uzależnienia i problemami, które może wywoływać, uważając że to ich nie dotyczy, a ponieważ brakuje im wiedzy na temat skutków oddziaływania alkoholu na organizm i psychikę człowieka, alkohol zbiera wśród młodzieży znaczne żniwo. Niestety nawet pomimo szeroko prowadzonych działań profilaktycznych oraz prób przekazywania młodzieży wiedzy na temat skutków picia alkoholu, młodzi ludzie podejmują niewłaściwe decyzje.

Znaczący wpływ na sięganie przez młodzież po napoje alkoholowe, zwłaszcza te niskoprocentowe, mają media. Reklamy przekonują, że piwo to napój orzeźwiający, który kojarzy się z zabawą, energią, młodością. Okazuje się, że aż 82% młodzieży uważa, że piwo nie jest alkoholem. Reklamy piwa pojawiające się w czasie największej oglądalności przedstawiają ludzi szczęśliwych, zrelaksowanych, otoczonych przyjaciółmi. Młodzi identyfikując się z bohaterami reklam, chcą spędzać czas podobnie. Browary dążą, by ich wizerunek odbierany był pozytywnie, wbrew zakazowi ustawodawcy sponsorują sport, akcje charytatywne, organizują pikniki i biesiady, po to by przyciągnąć młodego człowieka, chcąc pozyskać nowego potencjalnego konsumenta.

Młodzież z terenu gminy Radzanowo a alkohol

Wokół krąży wiele mitów na temat samego alkoholu oraz uzależnienia. Wiele osób, w tym także młodzież, usiłując usprawiedliwić swoje picie, dorabia do tego odpowiednią ideologię. Poproszono zatem młodych ludzi o ustosunkowanie się do stereotypu odnośnie szkodliwości alkoholu niskoprocentowego, który jest szczególnie zakorzeniony w polskiej świadomości społecznej.

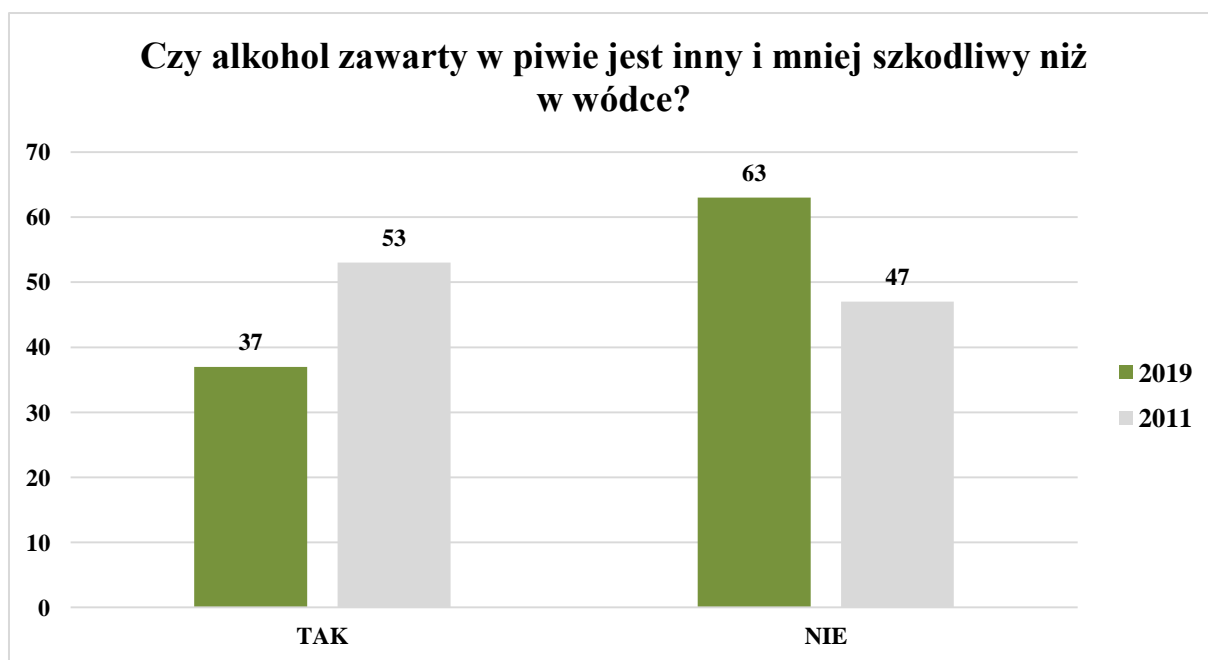
Zanim jednak młodzi ludzie odpowiedzieli na pytanie dotyczące owego stereotypu, zostali zapytani o to czy według nich alkohol jest szkodliwy dla zdrowia.

Większość respondentów uważa, zresztą zgodnie z prawdą, że alkohol jest szkodliwy dla zdrowia – taką opinie wyraziło aż 88% uczniów. Należy zwrócić jednak uwagę, że pewien procent ankietowanych uczniów nie widzi niebezpieczeństwa spożywania alkoholu, co może prowadzić do tego, że młodzi ludzie będą po alkohol sięgać.

Zapytaliśmy młodych respondentów także o to, czy uważają, iż alkohol zawarty w piwie jest inny i mniej groźny dla zdrowia niż w wódce.

Za mniej szkodliwy alkohol zawarty w piwie uznaje 37% uczniów. Można powiedzieć, że młodzież na przestrzeni ostatnich lat, a mianowicie od ostatniej diagnozy w roku 2011 zwiększyła swoją świadomość dotyczącą szkodliwości picia i alkoholu jako takiego. Może to też świadczyć o skuteczności prowadzonych na przestrzeni ostatnich lat działań profilaktycznych wśród młodzieży, ale trzeba dodać, że należy systematycznie tą świadomość pogłębiać.

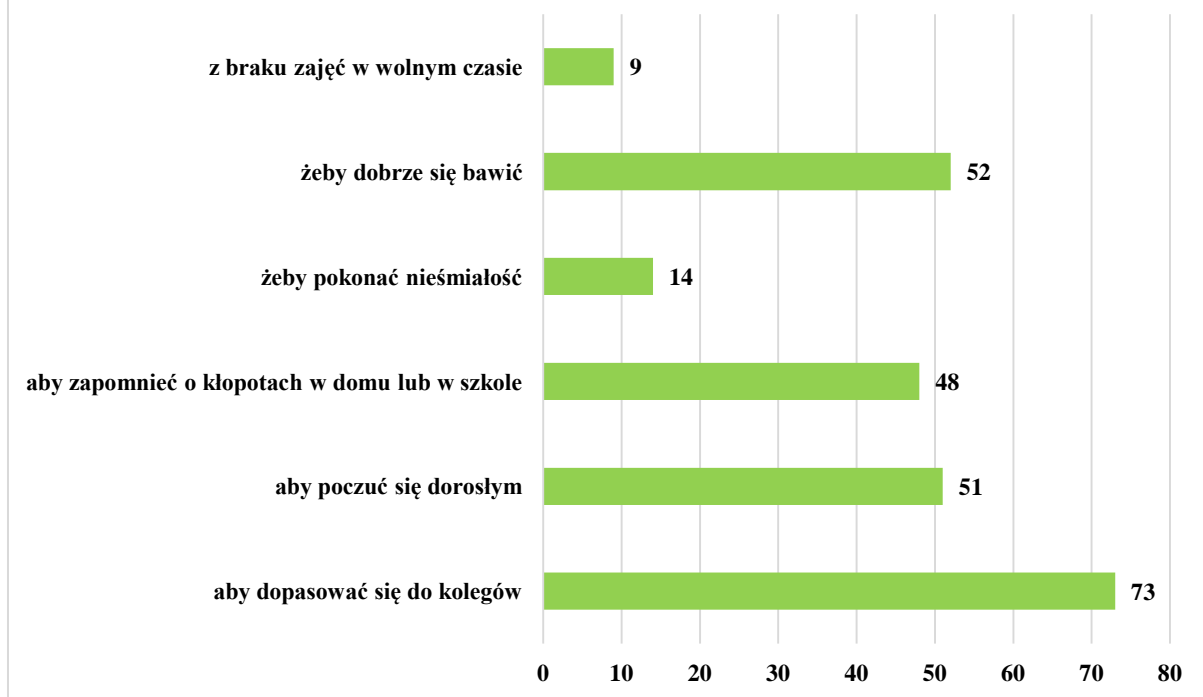

Warto w tym miejscu wspomnieć, że szkody zdrowotne mogą pojawić się także u osób, które piją tylko i wyłącznie piwo, z czego młodzież bardzo rzadko zdaje sobie sprawę. Wypicie jednej szklanki 250 ml piwa o mocy 5% powoduje wprowadzenie do organizmu takiej samej ilości alkoholu, co wypicie małego kieliszka (30ml) wódki o mocy 40%, lub lampki (100ml) wina o mocy 12%. Ponadto obecnie wiek inicjacji alkoholowej drastycznie się obniżył, co istotnie nadal się obniża, a jak donoszą najnowsze badania przypada obecnie na 12 rok życia, czyli szóstą klasę „podstawówki”.

Powody sięgania po alkohol są bardzo różne, ale większość osób pijących oczekuje korzyści, chce zaspokoić jakieś swoje potrzeby – chce poprawić sobie nastrój, ubarwić szarą codzienność, ułatwić kontakty towarzyskie, zrelaksować się, zapomnieć o problemach. Podobnie jest w przypadku ludzi młodych.

By zgłębić problem zapytaliśmy uczniów dlaczego ich zdaniem młodzież sięga po alkohol. Trzeba zaznaczyć, że respondenci mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź na to pytanie.

Jak sądzisz, z jakich powodów młodzież sięga po alkohol?

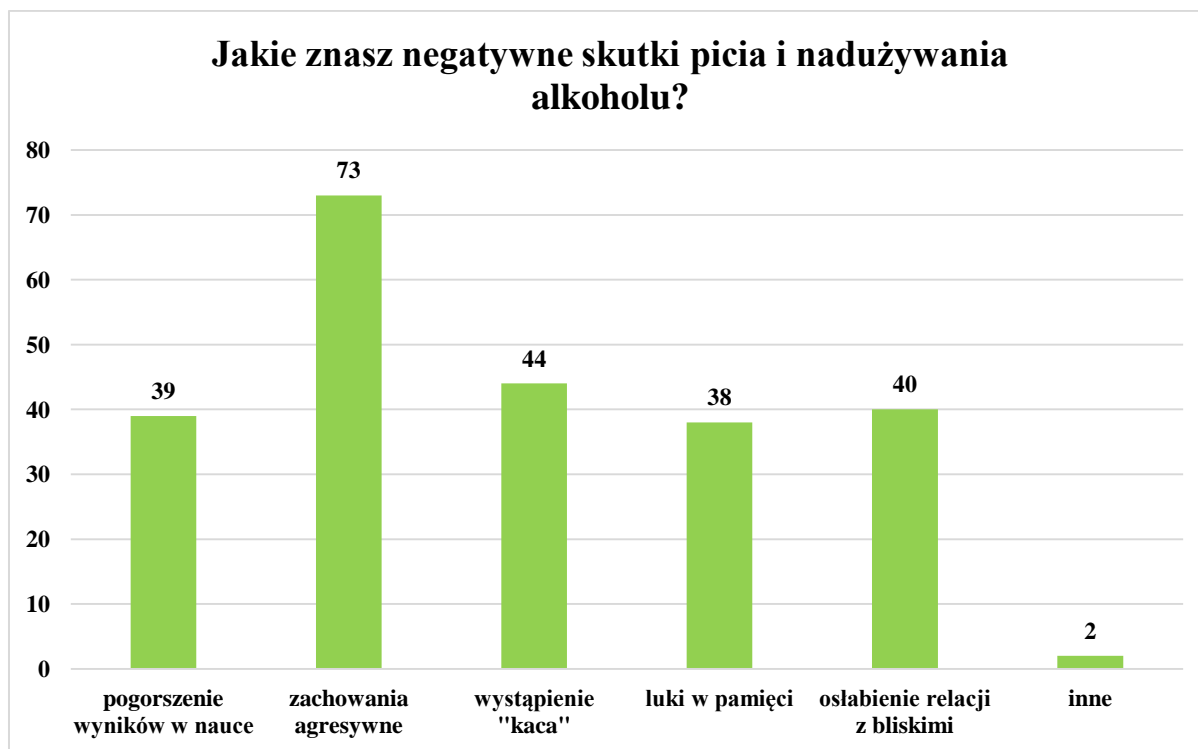

Wśród uczniów najwięcej osób jest zdania, że młodzież sięga po alkohol, aby dopasować się do kolegów – takiego zdania jest 73% uczniów. Może to świadczyć o tym, że młodzież ma kłopot z radzeniem sobie z presją grupy oraz asertywną postawą wobec sytuacji namawiania przez kolegów/koleżanki do picia alkoholu. Spora część osób uważa, że alkohol jest sposobem, by dobrze się bawić – 52% uczniów wyraziło taką opinię. Niestety spora część ankietowanej młodzieży, uważa także alkohol za sposób na radzenie sobie z problemami w domu czy w szkole – 48% uczniów, a także jako sposób na poczucie się dorosłym – 51%. Osoby, które udzieliły odpowiedzi „inne” mówiły o namowach kolegów, chęci spróbowania, chęci „popisania się”. Porównując otrzymane dane z tymi z 2011 roku, sytuacja zdaje się być bardzo podobna. Wtedy najwięcej uczniów wskazało chęć zabawy – 51%, chęć poczucia się dorosłym – 48% oraz ucieczkę od problemów – 33%. Można zatem pokusić się o stwierdzenie, że aktualnie młodym ludziom najbardziej zależy na akceptacji otoczenia i dopasowaniu się do grupy rówieśniczej.

Każde picie alkoholu przez młodych ludzi może nieść ze sobą zagrożenie i ryzyko wystąpienia poważnych szkód zarówno zdrowotnych, emocjonalnych, jak i rozwojowych. Uzależnienie jest tylko jedną z możliwych konsekwencji używania alkoholu i zwykle jest to konsekwencja odroczonej w czasie. Alkohol działający na młody organizm, może wywoływać w nim nieodwracalne szkody. Nie należy tego zagrożenia ignorować, ponieważ na powstanie

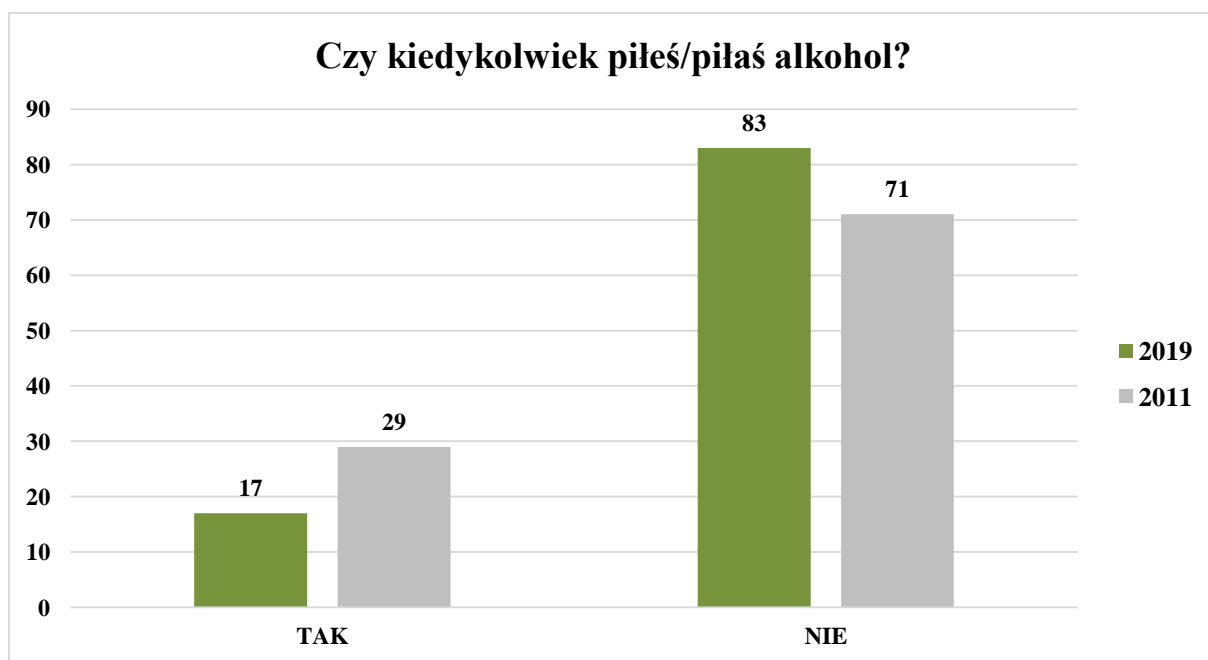
uzależnienia ma wpływ wiek, w którym dana osoba rozpoczyna picie, co z kolei jest związane z dojrzałością ośrodkowego układu nerwowego.

W związku z tym zapytaliśmy także młodzież o to, czy zna negatywne skutki działania alkoholu na organizm.

Uczniowie zachowania agresywne wskazali jako główny negatywny skutek – 73% młodzieży wskazało tę opcję. Na kolejnym miejscu 44% ankietowanych zaznaczyło wystąpienie tzw. „kaca” jako skutek picia alkoholu, natomiast 40% mówi o osłabieniu relacji z bliskimi.

Interesowały nas także osobiste kontakty młodzieży z alkoholem, dlatego młodzi ludzie zostali zapytani o to, czy kiedykolwiek pili jakiś napój alkoholowy.

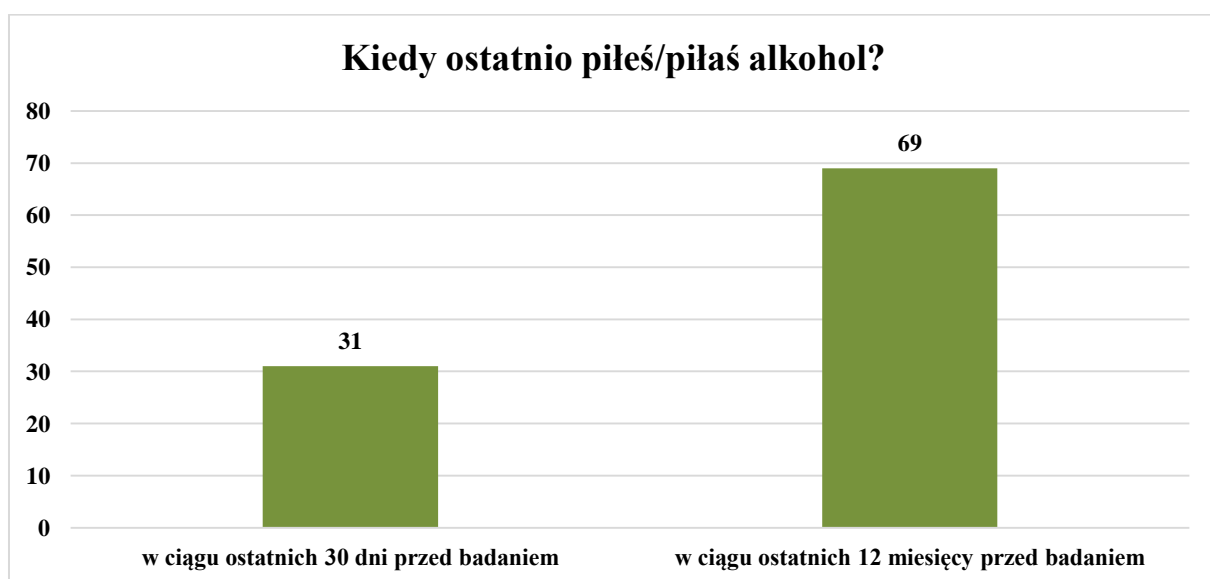
Uzyskane wyniki są bardzo niepokojące – **już wśród uczniów szkoły podstawowej są osoby, które piły alkohol i to 17% ankieterowanych ma już inicjację alkoholową za sobą.** Oznacza to, iż alkohol jest niestety dość rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród badanej grupy młodzieży. Należy jednak dodać, że w porównaniu z rokiem 2011 odnotowano spadek ilości przypadków inicjacji alkoholowej w grupie badanej młodzieży, choć trzeba też zaznaczyć, że wówczas pytano młodzież o spożywanie alkoholu w przeciągu do dni od daty badania.

Respondenci zostali również zapytani o to z kim po raz pierwszy pili alkohol. Na pytanie odpowiedzi udzielili respondenci, którzy wcześniej deklarowali picie alkoholu kiedykolwiek w życiu. Analizując okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem, na szczególną uwagę zasługuje fakt, że duża część młodszych respondentów przyznała, że po raz pierwszy piła z osobami dorosłymi – **46% uczniów szkoły podstawowej alkohol piło z rodzicami.** Widać także, że młodzi ludzie alkohol piją często w towarzystwie swoich rówieśników – 19% pierwszy raz piło właśnie z rówieśnikami. Dość spory odsetek – 19% po raz pierwszy spróbował alkoholu w starszych kolegów. W zestawieniu z wynikami z 2011 roku widzimy, że zwiększył się odsetek młodych ludzi spożywających alkohol w towarzystwie rodziców. Być może mamy do czynienia z większym przyzwoleniem ze strony dorosłych na picie wśród młodzieży. Bezspornie należy reagować na taką sytuację i podejmować działania zaradcze.

Wyniki te wskazują, że istnieje pewne przyzwolenie na spożywanie alkoholu wśród osób dorosłych oraz w rodzinie, co może być bardzo szkodliwe i nieodwracalne w skutkach! Alkohol, obok nikotyny, staje się coraz bardziej akceptowaną społecznie substancją psychoaktywną, a jego picie przez nieletnich pomimo wielu rygorystycznych przepisów, staje się na tyle popularne, że niestety przestaje budzić sprzeciw u dorosłych. Bezsprzecznie należy reagować na zaistniałą sytuację.

Zapytaliśmy także młodych respondentów o to, kiedy ostatnio pili alkohol. Zgodnie z europejskim standardem, doświadczenia związane z używaniem alkoholu w ciągu 30 dni przed badaniem są wskaźnikiem bieżącego używania. Odpowiedzi znów udzielali uczniowie, którzy wcześniej zadeklarowali picie alkoholu.

Odpowiedzi deklarującej bieżące użytkowanie alkoholu udzieliło 31% uczniów szkoły podstawowej. Może to sugerować, że młodzież ma stały kontakt z alkoholem i pije z dość dużą częstotliwością.

Według Ministerstwa Zdrowia, Polacy piją coraz więcej. W ciągu ostatnich dwóch dekad zmieniły się jednak preferencje Polaków jeśli chodzi o rodzaj spożywanych napojów alkoholowych. Dominuje piwo, którego statystyczny Polak wypija rocznie 97 litrów. Na drugim miejscu jest wódka i napoje wysokoprocentowe, a na trzecim wino, którego pozycja jest najbardziej stabilna.

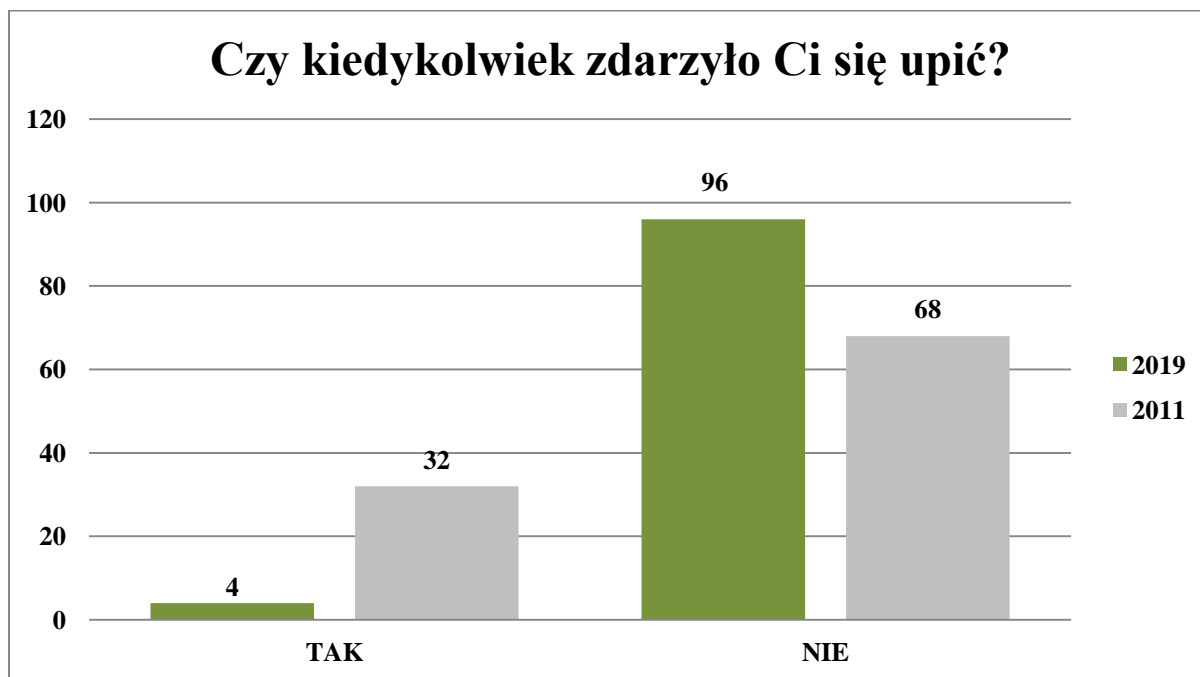
Młodzież, a nierzadko nawet osoby dorosłe uważają piwo za napój na tyle lekki i niegroźny, że spokojnie można je pić w dużych ilościach. Młodzi ludzie zostali zatem zapytani o rodzaj alkoholu po jaki sięgają najczęściej. Na pytanie odpowiadali starsi uczniowie, którzy zadeklarowali kontakt z alkoholem.

Największy odsetek badanej młodzieży wskazał na piwo jako alkohol spożywany najczęściej – 68% uczniów deklarujących kontakt z alkoholem, nieco mniej niż podczas diagnozy w 2011 roku – wtedy było to 70%. Fakt ten potwierdza się w ogólnopolskich badaniach, gdzie pierwsze miejsce jeśli chodzi o rodzaj spożywanego alkoholu już od wielu lat zajmuje piwo. Niepokoić mogą odpowiedzi uczniów, którzy wskazywali na wódkę jako najczęściej spożywany alkohol, a więc alkohol wysokoprocentowy – 9% uczniów (podobny poziom jak w roku 2011).

Kolejne pytanie dotyczyło sytuacji upijania się przez młodzież napojami alkoholowymi. Trzeba w tym miejscu podkreślić, że fakt upijania się, a co za tym idzie

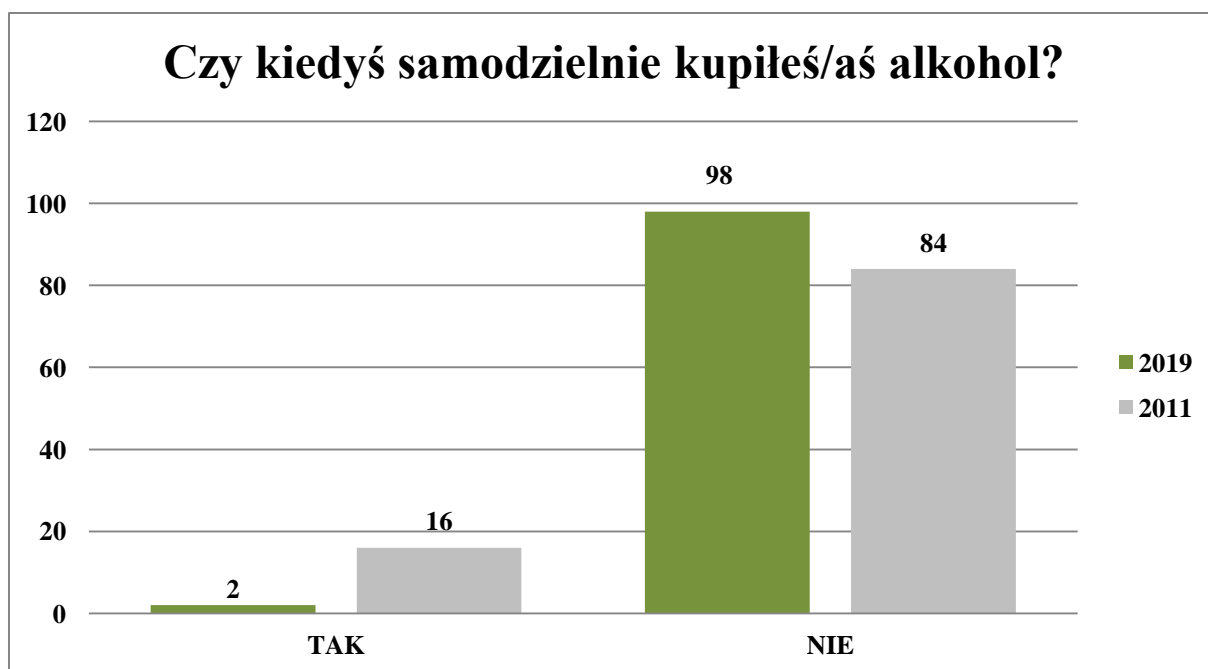
występowanie utraty pamięci tzw. „luki pamięciowych” wywołane alkoholem, jest jednym z kryteriów ryzykownego spożywania napojów alkoholowych. Jest to więc istotny moment, aby uważniej przyjrzeć się własnemu wzorcowi picia. Ponadto badania dowodzą, iż młodzi ludzie uzależniają się od alkoholu znacznie szybciej. Spożywanie alkoholu przed osiągnięciem dojrzałości może skutkować uzależnieniem już po 5 – 6 miesiącach. Przyjmowanie alkoholu w tak młodym wieku, może także prowadzić do nieodwracalnych zmian w układzie nerwowym człowieka.

Niestety 4% uczniów szkoły podstawowej udzieliło twierdzącej odpowiedzi, a więc miało incydenty upicia się. Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiedzi udzielała cała grupa badanych osób. W porównaniu z rokiem 2011 zanotowano w tym względzie zdecydowany spadek, gdyż wtedy aż 32% ankieterowanych uczniów deklaroowało incydenty upicia się z różną częstotliwością.

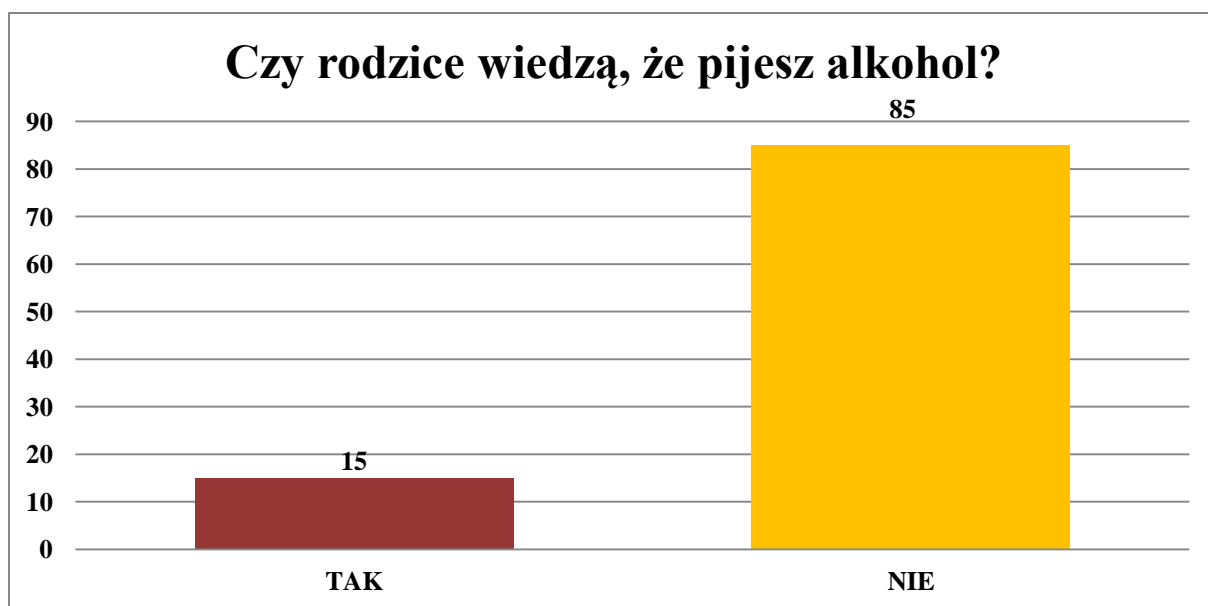
Należy także podkreślić, że upijanie się, różnie definiowane w poszczególnych opracowaniach, uważane jest za wzorec picia wiążący się z niekorzystnymi konsekwencjami zarówno społecznymi, jak i zdrowotnymi. Według badań zachorowalność i śmiertelności populacji, prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych wypadków i obrażeń jest większe wśród osób upijających się.

W myśl obowiązującego w naszym kraju prawa, sprzedaż alkoholu osobom nieletnim jest zakazana, a na sprzedawcach ciąży obowiązek legitymowania młodych osób chcących nabyć alkohol. Również kwestię kontroli dowodów osobistych podczas prób zakupu alkoholu chcieliśmy zweryfikować pośród młodych ludzi.

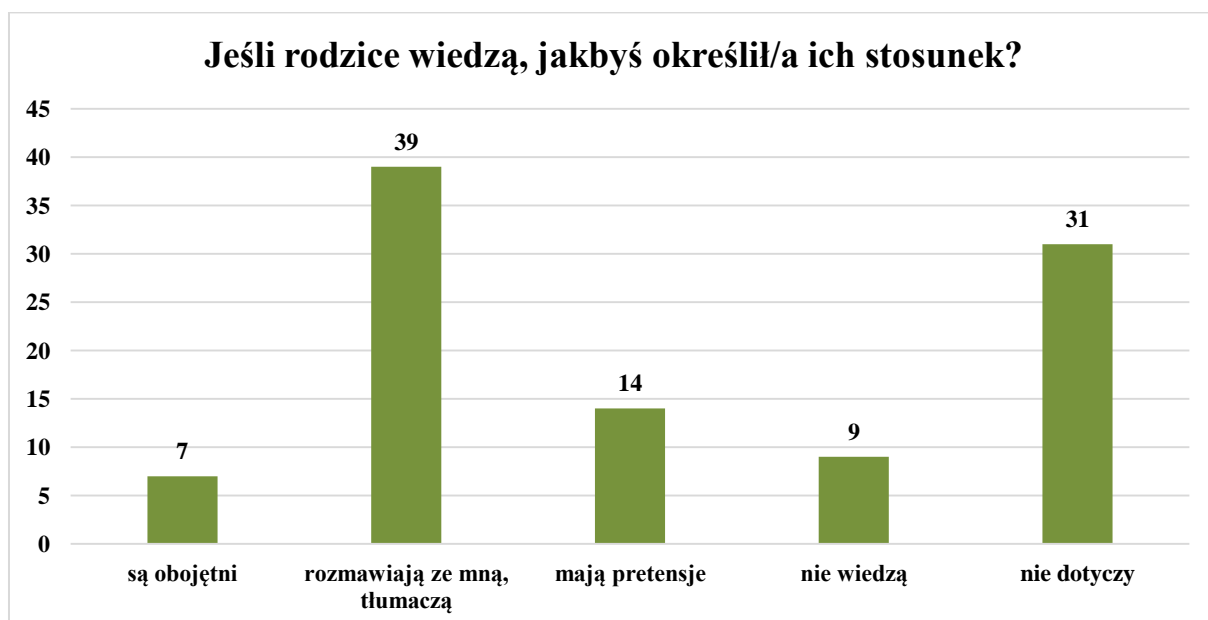
Zapytaliśmy także, czy samym respondentom zdarzyło się samodzielnie zakupić alkohol. Około 2% badanej grupy udzieliła twierdzącej odpowiedzi. Świadczyć to może o tym, że prawo dotyczące zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim jest w dużym stopniu na terenie gminy respektowane. Tym bardziej, że w stosunku do roku 2011, kiedy to samodzielny zakup deklarowało 16% widzimy zdecydowaną poprawę w zakresie kontroli sprzedaży alkoholu nieletnim. Należy zatem wzmocnić tendencję kontroli i dążyć do całkowitego zaniku incydentów sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.

Już w poprzednim pytaniu odnośnie tego z kim nasi respondenci po raz pierwszy pili alkohol, można zauważyć pewne przyzwolenie ze strony dorosłych na picie alkoholu przez młodzież. By zgłębić temat, poprosiliśmy ankietowaną młodzież by powiedziała, czy rodzice wiedzą o ich piciu alkoholu i w jaki sposób ewentualnie reagują. Odpowiedzi udzielali wszyscy uczniowie.

W przypadku ankietowanych uczniów 15% całej grupy badawczej deklaruje, że rodzice wiedzą o tym, że młodzi pija alkohol. Potwierdza to przyzwolenie rodziców na picie alkoholu wśród młodych ludzi. Dodatkowo wiedzę rodziców na temat picia potwierdziła niemal cała grupa, która przyznała się do spożywania alkoholu.

Młodzież została poproszona o określenie tego, w jaki sposób rodzice reagują na to, że młodzi ludzie piją, o ile mają taką wiedzę. Odpowiedzi natomiast udzieliło tutaj 88 osób, a więc więcej niż zadeklarowało inicjację alkoholową, niejako oceniając rodziców, nawet jeśli sami alkoholu nie spożywają lub też się do tego nie przyznali wcześniej.

Największa część młodych ludzi twierdzi, że rodzice rozmawiają z nimi i tłumaczą szkodliwość picia – 39% uczniów tak deklaruje. Około 31% uważa, że ich to nie dotyczy, natomiast 14% przyznaje, że rodzice mają pretensje. Najbardziej niepokojąca zdaje się być

obojętność rodziców wobec tego problemu – 7% uczniów uważa, że rodzice nie reagują wiedząc, że ich dziecko pije alkohol.

W ostatnim pytaniu dotyczącym spożywania alkoholu zapytaliśmy młodych ludzi czy pozwolenie ze strony rodziców na picie alkoholu ma dla nich jakiegokolwiek znaczenie, czy go potrzebują.

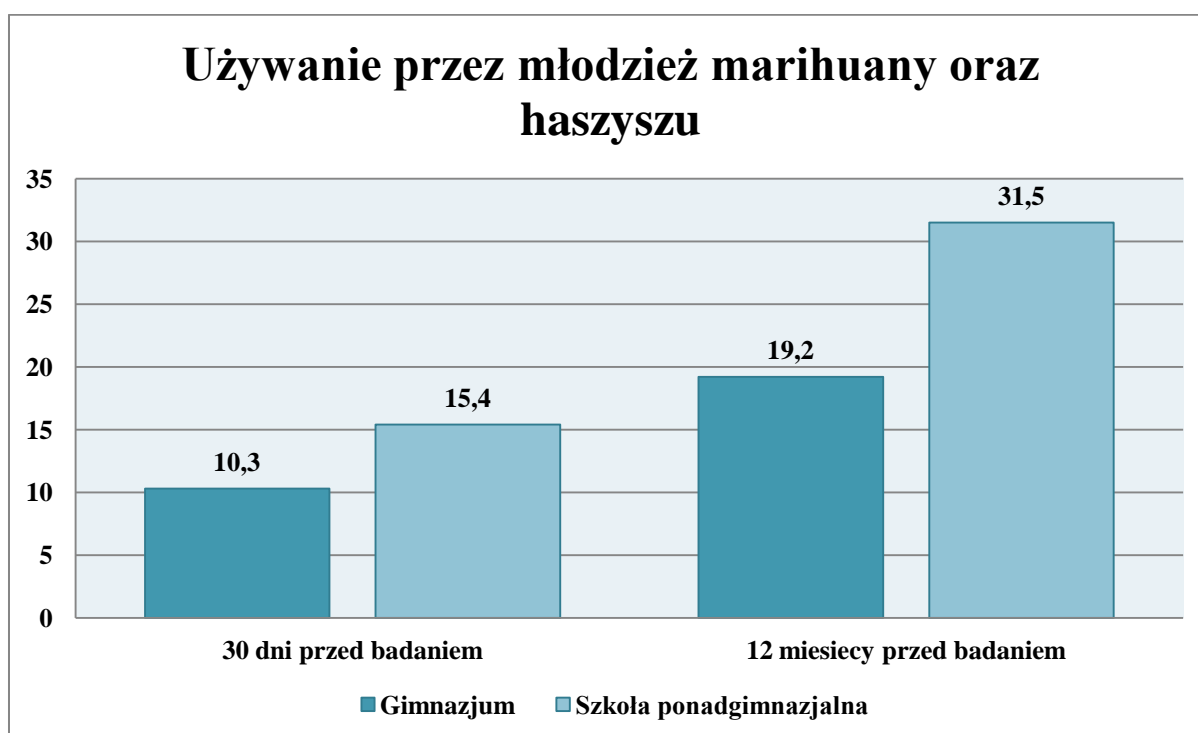
Takiego przyzwolenia oczekiwałoby 39% ankietowanych (odpowiedzi udzielała cała grupa). Można zatem stwierdzić, że młodzież liczy się ze zdaniem dorosłych, dlatego ważne by podejmowali oni właściwe reakcje na picie alkoholu przez młodych ludzi.

Warto w tym miejscu nadmienić, że w najnowszym raporcie dotyczącym państw Unii Europejskiej Światowa Organizacja Zdrowia przedstawia swoje rekomendacje co do tego, jakimi sposobami walczyć z problemami alkoholowymi. Jedną z głównych strategii jest **ograniczanie dostępności alkoholu** dla konsumentów, ponieważ z badań płynie jednoznaczny wniosek – większa dostępność to większe spożycie i więcej problemów. Dlatego tak ważna jest kontrola sprzedaży alkoholu, zwłaszcza jeśli chodzi o osoby młode.

Młodzi Polacy i narkotyki

Polskie badania wskazują, że problem narkotykowy dotyczy coraz większej liczby młodych osób. Zgodnie z wynikami badań ESPAD z 2015 roku do szerokiej grupy innych niż alkohol i tytoń substancji psychoaktywnych należą takie substancje legalne jak leki przeciwbólowe i nasenne czy substancje wziewne oraz szeroka gama substancji nielegalnych. Pod pojęciem substancji nielegalnych rozumiemy tu substancje, których produkcja i handel są czynami zabronionymi przez prawo. W języku publicystyki substancje te często nazywane są narkotykami.

Dane pokazują, że wśród uczniów klas gimnazjalnych na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz (25,0%). Wśród uczniów klas starszych - ponadgimnazjalnych na pierwszym miejscu również znajdują się marihuana i haszysz (43,0%).

Rozpowszechnienie podejmowania prób z substancjami psychoaktywnymi innymi niż alkohol i tytoń zależne jest od płci. Związek między używaniem substancji a płcią występuje na obu poziomach nauczania – gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne. Chłopcy częściej deklarują próby używania praktycznie wszystkich substancji poza lekami uspokajającymi i nasennymi. Eksperymentowanie z lekami uspokajającymi i nasennymi znacząco bardziej

rozpowszechnione jest wśród dziewcząt. Jednak próby łączenia alkoholu z tabletkami spotyka się tak samo często wśród dziewcząt, jak wśród chłopców.

Wyniki badań ESPAD pokazały nam kilka interesujących zmian na scenie narkotykowej kraju. Przede wszystkim odnotowuje się dalszy wzrost odsetka uczniów, którzy deklarowali używanie przetworów konopi (marihuany lub haszyszu). W 2015 roku odnotować jednak trzeba wyraźny wzrost dostępności przetworów konopi, podczas gdy dostępność narkotyków syntetycznych pozostaje w trendzie spadkowym, przynajmniej jeśli za wskaźnik przyjmiemy deklarację bardzo łatwego dostępu.

W 2015 roku w badaniach ESPAD po raz kolejny zapytano młodzież o używanie „dopalaczy”. Rozszerzono także ankietę o dodatkowe pytania na ich temat w celu zgłębienia ich niechlubnego fenomenu. Niemal wszyscy respondenci słyszeli o „dopalaczach”, jednak tylko 10% uczniów klas trzecich gimnazjów i 8,4% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych było kiedykolwiek w sklepie z „dopalaczami”. Można jednak stwierdzić, że „handel” przeniósł się do Internetu. Odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek używali „dopalaczy”, jest niższy niż w 2011 (10,3% gimnazjalistów i 12,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem po te substancje sięgało 4,3% badanych z młodszej i 3,0% ze starszej grupy badanych. Używanie „dopalaczy” jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt.

Spśród substancji nielegalnych najwyżej oceniana jest dostępność przetworów konopi. Dostępność „dopalaczy” oceniana jest przez młodszych badanych podobnie jak dostępność marihuany, zaś przez starszych nawet nieco wyżej.

Szczególnym wyzwaniem jest wzrost rozpowszechnienia używania przetworów konopi do poziomu, który dotychczas nie był notowany w Polsce. W połączeniu z rosnącym przekonaniem młodzieży o mniejszym – w porównaniu z innymi narkotykami – ryzyku szkód związanych z ich używaniem, można oczekiwać dalszego wzrostu rozpowszechnienia w przyszłości. Nie można wykluczyć, że grunt pod wzrost zainteresowania przetworami konopi przygotowało upowszechnianie się „dopalaczy”, a następnie radykalne zamknięcie do nich dostępu. Popyt na substancje psychoaktywne inne niż alkohol, rozbudzony przez łatwo dostępne i reklamowane jako bezpieczne „dopalacze”, po zablokowaniu ich podaży mógł skierować się na przetwory konopi. Warto dodać, że w ostatnich latach bardzo mocno ożywił się ruch zwolenników legalizacji marihuany, a w debacie publicznej coraz częściej pojawiały się głosy kwestionujące szkodliwość tej substancji. W ostatnim czasie rozgorzała także dyskusja odnośnie zastosowania przetworów konopi w celach medycznych. Szczątkowe informacje jakie posiada młodzież, stawiają chociażby marihuanę w pozytywnym świetle

jako środek nieszkodliwy, a nawet leczniczy. Dlatego tak ważna jest edukacja młodzieży w tym zakresie.

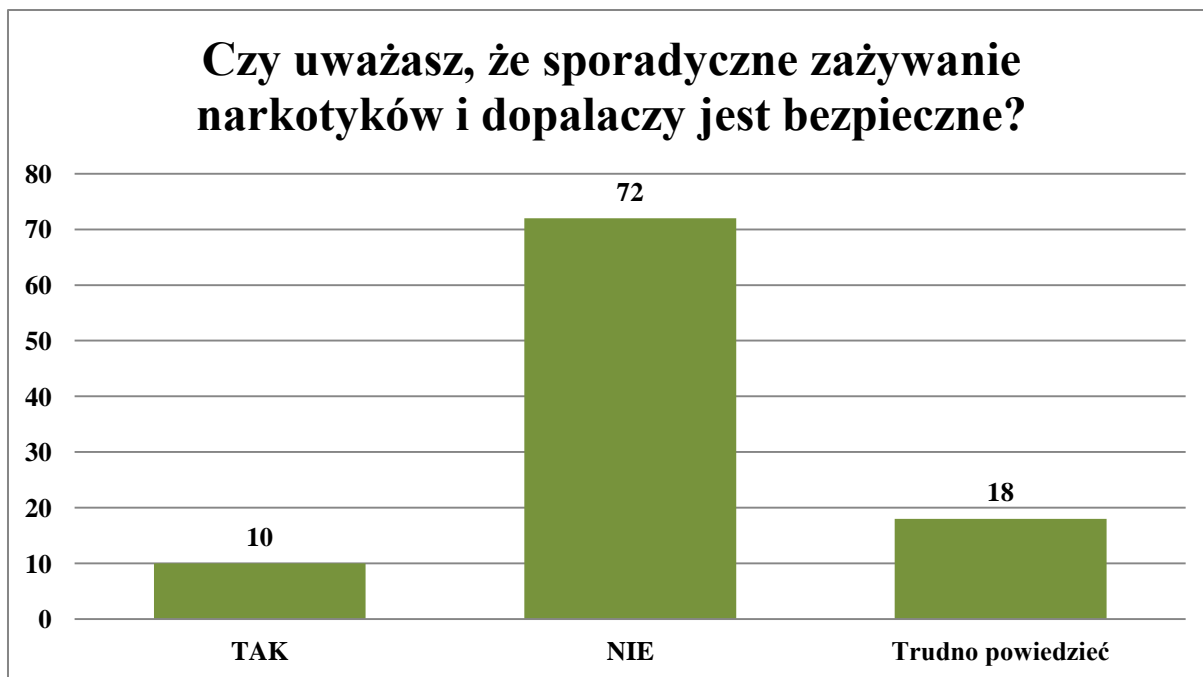
Młodzież a narkotyki

Wiele badań wykazało, że współczesna młodzież eksperymentuje równolegle z różnymi substancjami psychoaktywnymi, zarówno legalnymi, jak i nielegalnymi. Substancje nielegalne wprawdzie nie są reklamowane wprost, jednak narkotykowe wizje i doznania są często obecne w kulturze masowej, przede wszystkim na forach internetowych adresowanych do młodzieży czy choćby w popularnych piosenkach. Konsumpcja narkotyków w młodym pokoleniu wzrasta. Dlatego działania zmierzające do ograniczania popytu na narkotyki wydają się ciągle podejściem, z którym można wiązać duże nadzieje.

By móc bliżej przyjrzeć się zjawisku na początku zapytaliśmy młodych respondentów jakie są ich zdaniem powody sięgania po narkotyki przez młodych ludzi.

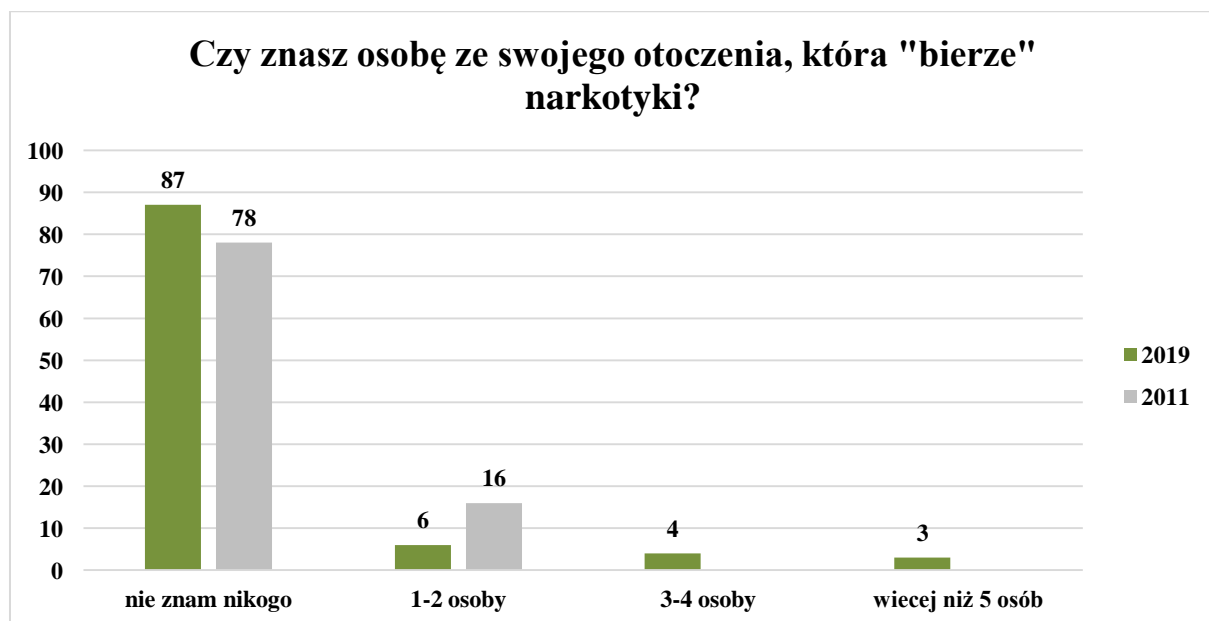

Podobnie jak w przypadku motywów sięgania po alkohol, tym razem także młodzi ludzie najczęściej jako powód sięgania po narkotyki wskazali chęć dopasowania się do kolegów – 65% uczniów wskazało właśnie taki motyw. Także spora część młodych ludzi uważa, że narkotyki dla innych mogą być sposobem na dobrą zabawę – 54% uczniów tak twierdzi. Niestety według naszych respondentów młodzież może uważać narkotyki za sposób na poradzenie sobie z kłopotami w domu lub w szkole – 58% uczniów tak uważa. Otrzymane wyniki zarówno w przypadku przyczyn sięgania po alkohol, jak i po narkotyki pokazują wyraźnie obszary, w których młodzi ludzie potrzebują pomocy i wsparcia.

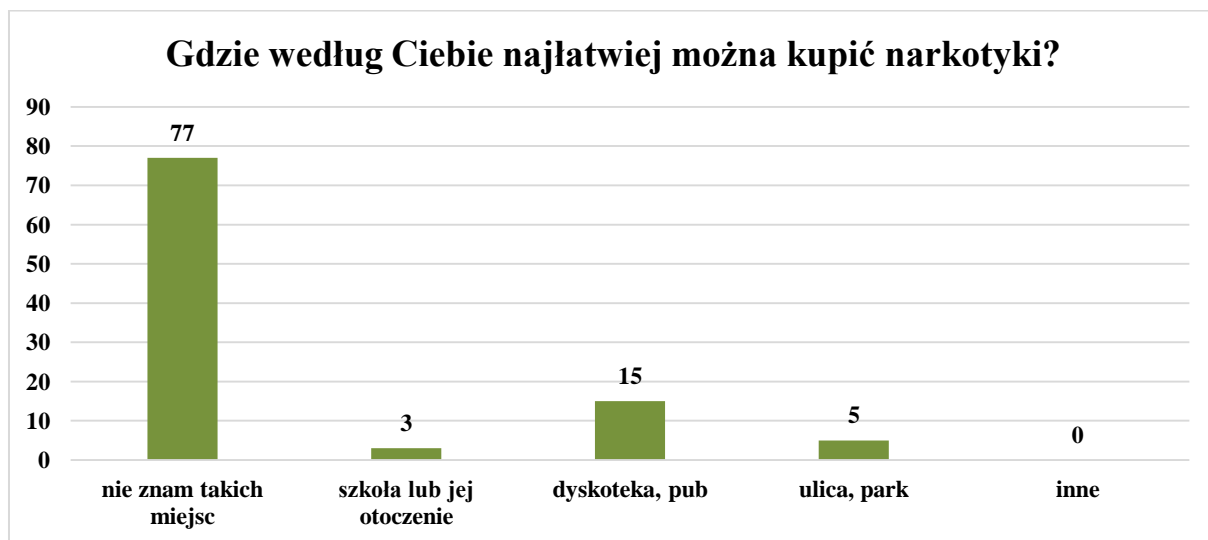
Młodzi ludzie zapytani także o opinię w kwestii tego, czy sporadyczne zażywanie narkotyków może być bezpieczne, w większości stwierdzili, że tak nie jest – 72% uczniów nie uważa sporadycznego zażywania narkotyków za bezpieczne. Niestety przeciwnego zdania jest nadal 10% ankietowanej młodzieży. Oczywiście należy stanowczo podkreślić, że nie ma żadnej bezpiecznej dawki narkotyku, każda może być śmiertelnie niebezpieczna, a w szczególności dla młodego, neurologicznie wrażliwego organizmu.

Zapytaliśmy respondentów także o to, czy znają ze swojego otoczenia osoby, które „biorą” narkotyki lub dopalacze.

Pośród badanej młodzieży bardzo duża jej część stwierdziła, że nie zna osoby, która miałaby bezpośredni kontakt z narkotykami lub dopalaczami – znacząca większość uczniów –

87% zadeklarowało taką odpowiedź, a jest to więcej niż w roku 2011. Mimo to pojawiały się odpowiedzi, że respondenci znają 1 lub 2 takie osoby (6% uczniów udzieliło takiej odpowiedzi, podczas gdy w 2011 roku o pojedynczych kolegach/koleżankach używających narkotyków mówiło 16% ankietowanej młodzieży), a nawet takie, które twierdzą, że znają w swoim otoczeniu więcej niż pięć osób używających narkotyków. Trzeba na ten fakt zwrócić szczególną uwagę, gdyż każdorazowy kontakt młodego człowieka z osobą używającą substancji psychoaktywnych zwiększa także u niego ryzyko wystąpienia takich zachowań.

Wśród ankietowanych uczniów największa część nie zna miejsc na terenie gminy, gdzie można nabyć narkotyki – 77% uczniów tak twierdzi. Jest to akurat dobra informacja. Natomiast co może być niepokojące 3% uczniów jest zdania, że najłatwiej narkotyki można kupić w szkole lub jej otoczeniu. Najwięcej osób, które wybrały miejsce, gdzie można kupić narkotyk wskazało na dyskotekę/pub – 15%.

Z używaniem narkotyków związane są pewne umowne poziomy zaawansowania. Mówi się o tzw. fazie eksperymentowania. Niestety niezwykle rzadko zdarza się, że osoby eksperymentujące z narkotykami, poprzestają na tej fazie. Ci, którzy nie rezygnują, wchodzą w kolejną fazę, którą można nazwać fazą używania substancji, która może się przerodzić w nadużywanie i uzależnienie. Wielu specjalistów jest zdania, że np. co do heroiny w ogóle nie da się mówić o fazie używania, bo praktycznie każde jej „użycie” jest już nadużyciem. Podobnie sprawa ma się w przypadku dopalaczy, a te niestety są znacznie bardziej dostępne.

Zapytaliśmy młodych respondentów o ich własne doświadczenia z narkotykami.

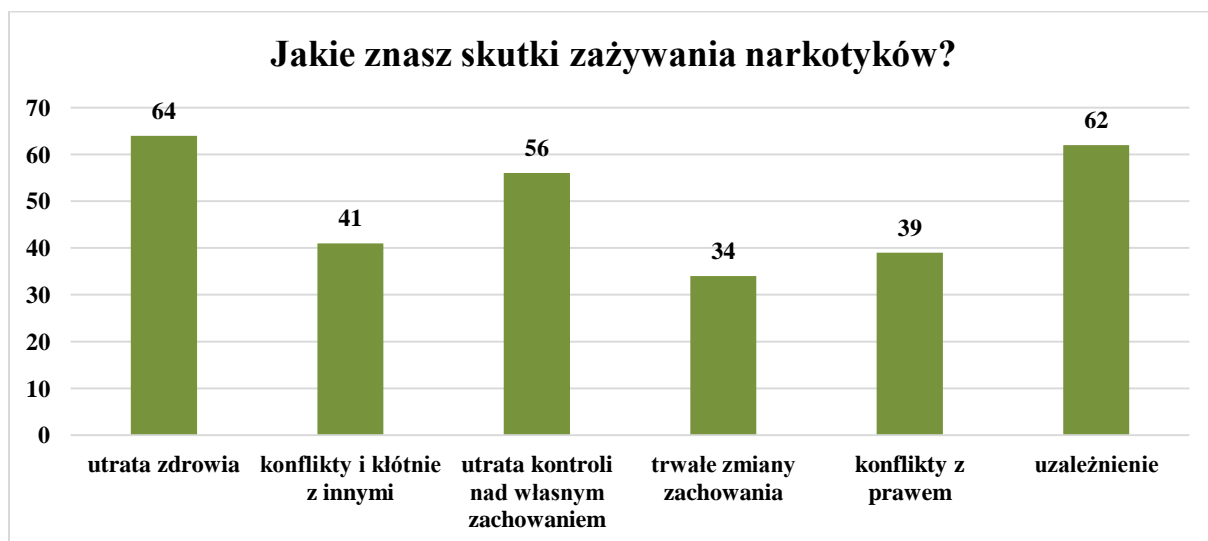
Pośród ankietowanych uczniów szkoły podstawowej 2% badanych przyznało, że miało kontakt z narkotykami i jest to zdecydowanie mniej niż w roku 2011, kiedy kontakt z narkotykami deklarowało 11% ankietowanych uczniów. Warto w tym miejscu podkreślić, że jeśli chodzi o narkotyki nie można mówić o bezpiecznej dla organizmu ilości czy o racjonalnym i kontrolowanym ich używaniu. Nawet jednorazowe przyjęcie narkotyku może skutkować uzależnieniem.

Zapytaliśmy także uczniów o to, kiedy ostatnio mieli kontakt z narkotykami, tak więc pytanie dotyczyło bieżącego wskaźnika używania narkotyków (w ciągu ostatnich 30 dni) oraz eksperymentowania z nimi (w ciągu ostatnich 12 miesięcy). Na to pytanie udzielali odpowiedzi miały udzielić osoby, które deklarowały kontakt z narkotykami – wszyscy mówią o kontakcie z narkotykami w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem.

Młodzi ludzie określić mieli także po jakie substancje odurzające sięgają najczęściej. **Po trzy osoby wskazały na marihuanę oraz leki.** Dodatkowo znalazły się także dwie osoby, które wypełniły to konkretnie pytanie w całości tzn. zaznaczając wszystkie proponowane odpowiedzi, co wydaje się bardzo mało prawdopodobne, by rzeczywiście mieli kontakt z wszystkimi wymienionymi substancjami, dlatego te dwie ankiety nie są wzięte pod uwagę, jeśli chodzi o to pytanie. Co dość istotne w porównaniu z rokiem 2011 widzimy duży wzrost świadomości młodzieży odnośnie szkodliwości tzw. dopalaczy. W poprzedniej diagnozie były to środki najczęściej wskazywane przez młodych ludzi (30% wskazań), aktualnie właściwie nikt nie zaznaczył tej odpowiedzi.

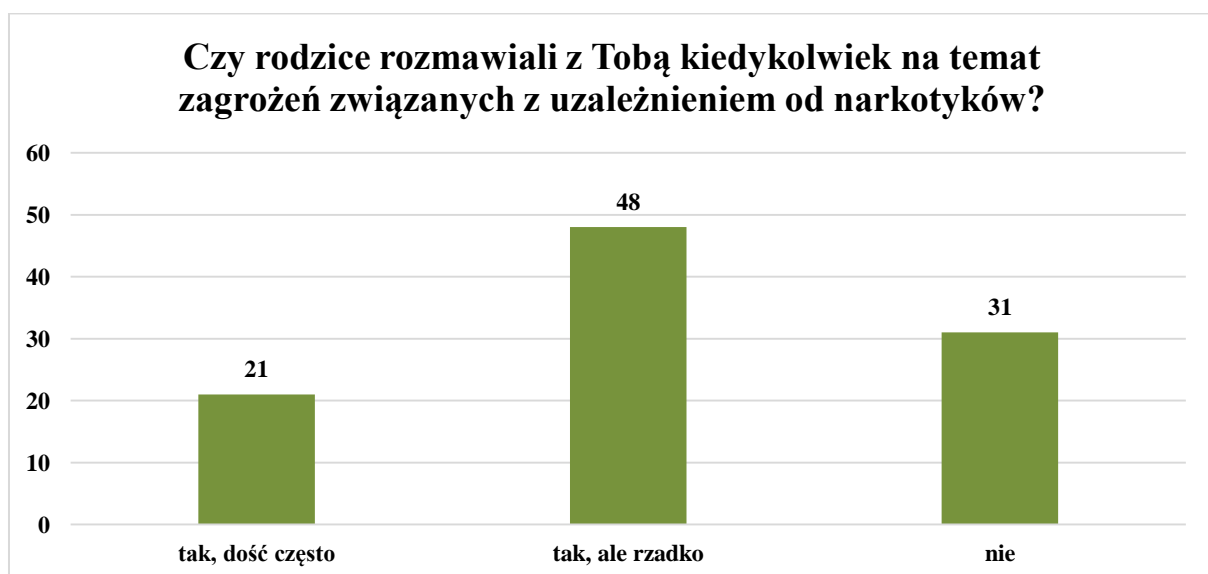
Skutki zażywania narkotyków mogą być bardzo różne. Poza uszkodzeniem tkanek, układu nerwowego, ogólnym wyniszczeniem organizmu, bezpośrednią konsekwencją

zażywania narkotyków jest utrata życia. Uzależnienie jest tylko jedną z możliwych opcji. Młodzież została zapytana także o to, czy wiedzą jakie są skutki zażywania narkotyków.

Największa część badanej młodzieży szkoły podstawowej, jako najważniejszą konsekwencję zażywania narkotyków wskazała utratę zdrowia - 64% ankietowanych wybrało taką odpowiedź, uzależnienie – 62% wskazań oraz utratę kontroli nad własnym życiem – 56%. Warto w tym miejscu podkreślić, że wszystkie z wymienionych odpowiedzi są prawdopodobnymi konsekwencjami zażywania narkotyków.

W prowadzeniu działań profilaktycznych wśród młodzieży ważne jest przekazywanie rzetelnej wiedzy oraz umiejętności asertywnej komunikacji z rówieśnikami. Jednak żadne z tych działań nie przyniosą oczekiwanego efektu, jeśli nie będą poparte argumentami przekazywanymi młodemu człowiekowi przez rodziców i opiekunów. Dlatego też zapytaliśmy naszych respondentów czy ich rodzice poruszali z nimi kiedykolwiek temat związany z uzależnieniem od narkotyków.

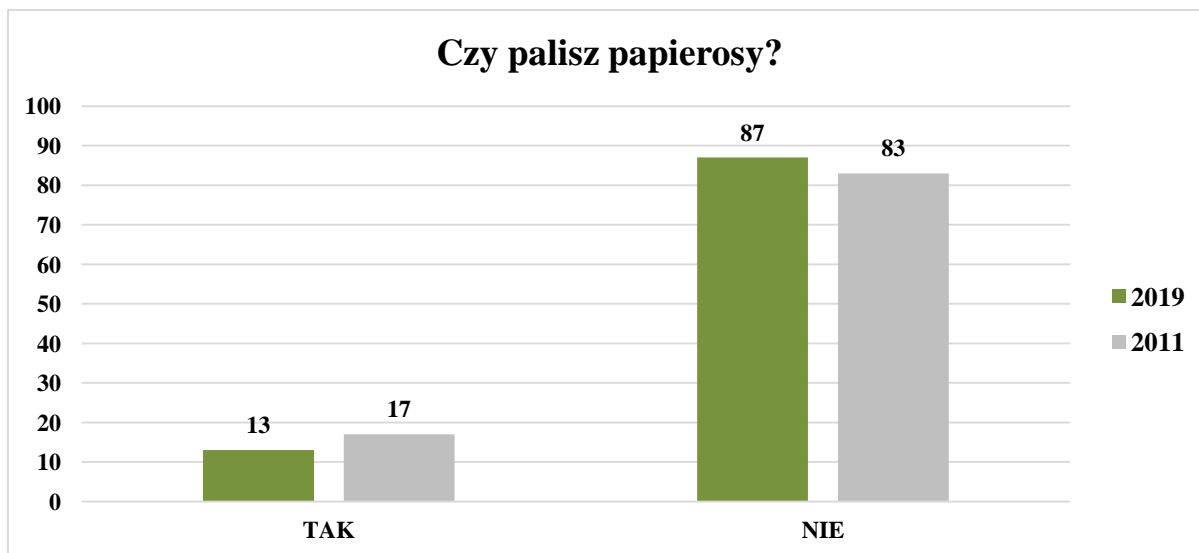

Większość ankietowanej młodzieży rozmawia z rodzicami na temat substancji psychoaktywnych, chociaż z różną częstotliwością. Niestety nadal 31% badanej młodzieży nie rozmawia na ten temat z rodzicami. Często może to wynikać z nienajlepszych kontaktów z rodzicami, z braku otwartości, ale także z lęku rodziców o własną niewiedzę na ten temat, dlatego warto rodziców uwzględnić podczas planowania działań profilaktycznych na terenie gminy. Tym bardziej, że dotychczasowe działania w tym względzie zdają się przynosić efekty – w 2011 roku aż 62% uczniów nie rozmawiało na temat narkotyków z rodzicami, dziś jest to o połowę mniejszy procent, co bardzo dobrze rokuje na przyszłość.

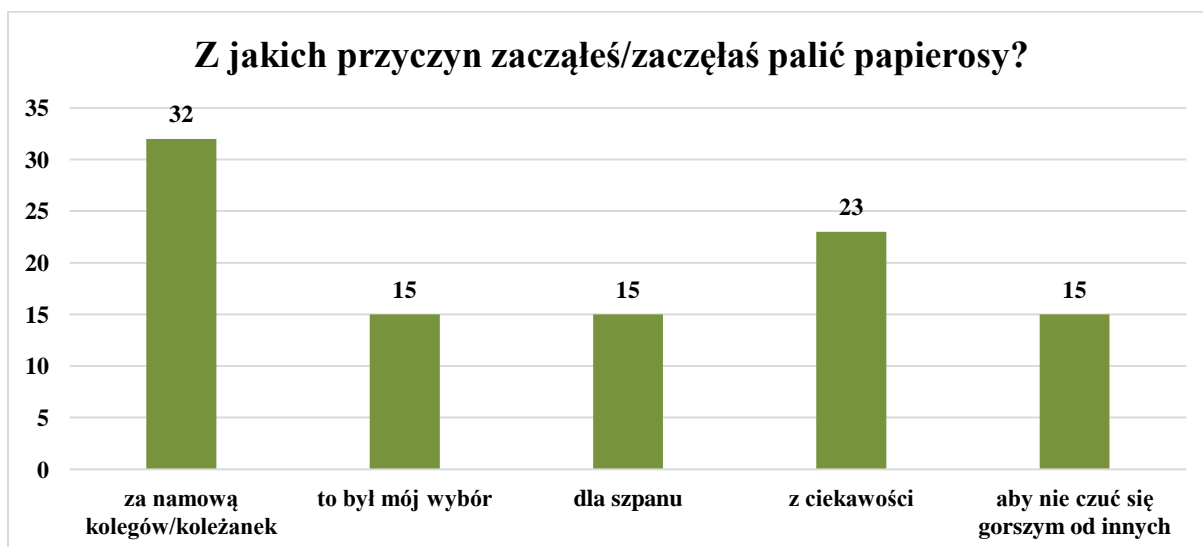
Zaufanie do rodziców czy innych bliskich osób jest niezwykle ważne, także kiedy mówimy o działaniach profilaktycznych. To rodzice są najczęściej pierwszymi osobami do których młodzież zwraca się z problemem. Dlatego tak ważne jest dbanie o relację rodzic – dziecko, gdyż w przypadku działań profilaktycznych rodzic jest jedną z najważniejszych „instytucji pomocowych” dla dziecka.

Młodzież a palenie papierosów

Nadal bardzo popularnym zjawiskiem wśród młodzieży jest palenie papierosów. Dlatego też w przeprowadzonym badaniu zapytaliśmy młodzież także o inne niż alkohol substancje psychoaktywne m.in. nikotynę. Motywy sięgania po papierosy przez młodzież mogą być bardzo różne jednak najczęściej jest to chęć demonstrowania dorosłości i wyróżnienia się pośród rówieśników. W okresie adolescencji młodzi ludzie poszukują także własnego wzorca postępowania, często naśladują przy tym zachowania dorosłych lub starszych kolegów, tym bardziej, kiedy stanowią oni dla nich pewnego rodzaju autorytet. Nie bez znaczenia jest także podejście społeczeństwa do zjawiska palenia tytoniu. Z jednej strony mamy szeroko zakrojone akcje społeczne zachęcające do rzucenia palenia i mówiące o jego szkodliwości, z drugiej natomiast zupełnie bagatelizowanie problemu uzależnienia od nikotyny, nie traktowanie go w ogóle w kontekście uzależnienia jako choroby, co jest wyrazem widocznej niekonsekwencji.

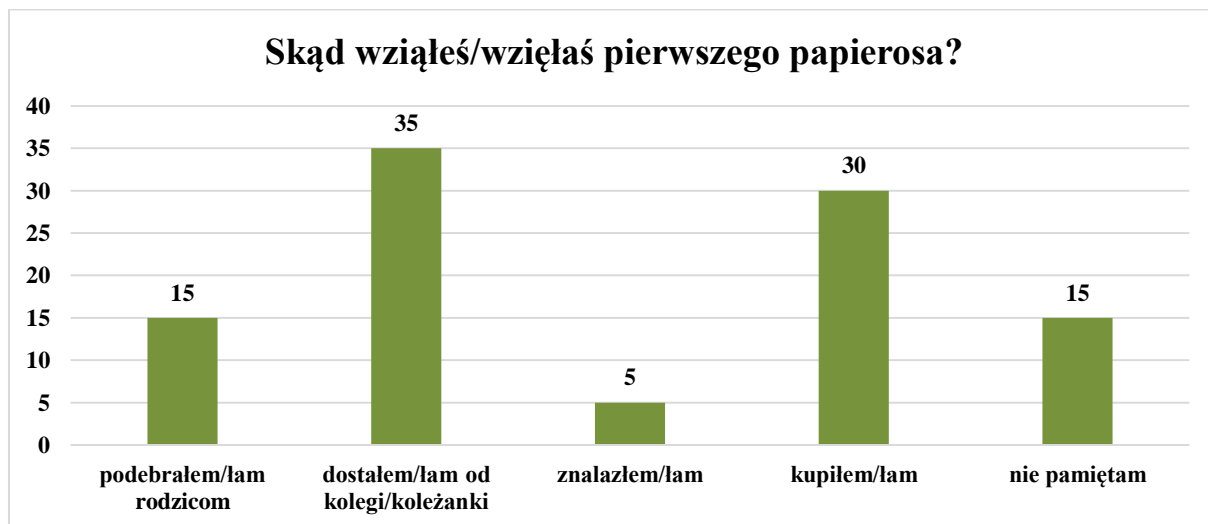
Pośród badanych uczniów szkoły podstawowej 13% zadeklarowało, że paliło papierosa, podczas gdy ogólnopolski wynik to 57% (badaniach ESPAD brali udział uczniowie III klasy gimnazjum, natomiast jest to grupa wiekowa zbliżona do ostatnich klas szkoły podstawowej). Spadek w stosunku do roku 2011 nie jest tak duży, ale mimo wszystko jest ważną informacją. Bardzo popularne wśród młodzieży są aktualnie e – papierosa, natomiast należy pamiętać, że w ich przypadku nikotyna także działa szkodliwie na organizm młodego człowieka. Dodatkowo w ostatnim czasie pojawiają się badania na gruncie amerykańskim potwierdzające wysoką szkodliwość e- papierosów.

Pytając młodych ludzi o przyczyny rozpoczęcia palenia tytoniu znów, już po raz trzeci pojawia się pewna regularność. Po raz kolejny młodzi ludzie wskazują na nacisk ze strony rówieśników, z którym nie potrafią sobie asertywnie poradzić, a chcąc się dopasować ulegają namowom – 32% ankietowanych spróbowało palenia właśnie za namową kolegów lub

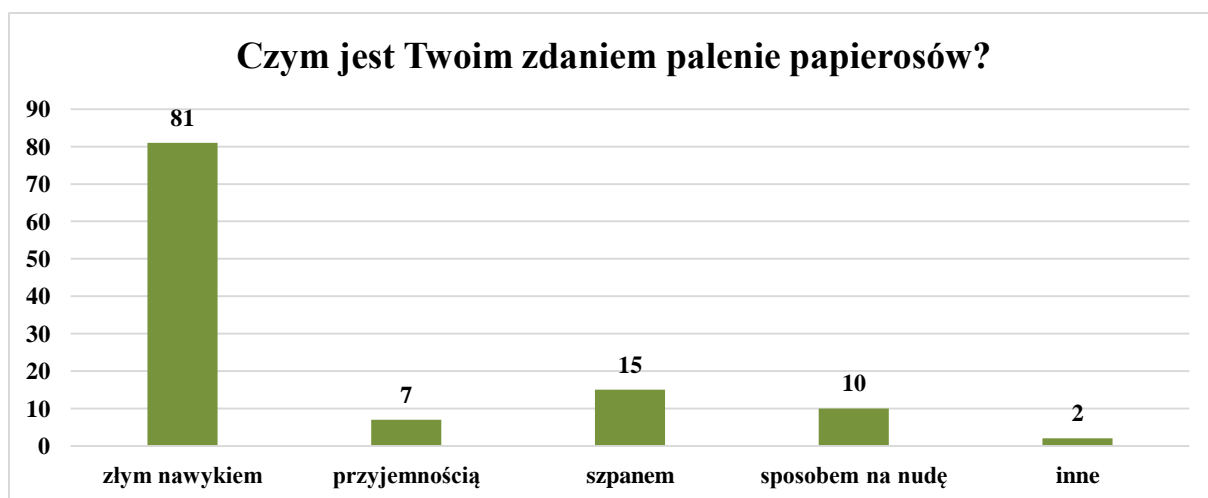
koleżanek. Z ciekawości zaczęło palić 23% ankietowanej młodzieży. Trzeba zaznaczyć, że odpowiedzi udzielali tylko ci uczniowie, którzy deklaruowali, że palą.

Wyroby tytoniowe w naszym kraju, podobnie jak alkohol, są objęte zakazem sprzedaży osobom nieletnim. Młodych ludzi zapytaliśmy zatem skąd papierosy znalazły się w ich posiadaniu.

Dwie odpowiedzi ankietowanych wybijają się ponad pozostałe – najwięcej osób twierdzi, że pierwszego papierosa dostało od kolegi lub koleżanki – 35% wskazań. Niewiele mniej, bo 30% deklaruje, że sami kupili wyroby tytoniowe. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiadali ponownie uczniowie deklarujący palenie. W tym przypadku w porównaniu z rokiem 2011 widzimy wzrost sytuacji samodzielnego zakupu wyrobów tytoniowych z 19% do 30%. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na sprzedaż papierosów na terenie gminy i być może poddać punkty sprzedaży kontroli.

Zapytaliśmy także ankietowaną młodzież czym dla nich jest palenie papierosów, niejako sondując wagę tej czynności dla młodych ludzi.

Największy odsetek ankietowanej młodzieży uważa palenie za zły nawyk – 81% wskazań. Oznacza to, że młodzi ludzie mają świadomość szkodliwości palenia, przynajmniej ogólną i pobieżną. Tylko dla 7% palenie kojarzy się z przyjemnością, a więc czymś pozytywnym. Osoby, które wybierały odpowiedź „inne” twierdzą, że palenie papierosów to głupota, bezsens lub uzależnienie.

Wyniki badań ogólnopolskich wskazują, że większość ludzi zaczyna palić tytoń przed ukończeniem 18. roku życia, oznacza to, że około 250 mln obecnie palących młodych osób może umrzeć w przyszłości z powodu chorób spowodowanych paleniem. Codziennie w Polsce zaczyna palić około 500 nieletnich chłopców i dziewcząt. W skali roku daje to liczbę 180 000 młodocianych do 18. roku życia, którzy wpadli w „szpony” nałogu. Szacuje się, że dzieci w Polsce wypalają rocznie około 4 mld sztuk papierosów. Jak wynika z przeprowadzonych badań, po papierosa często sięgają dzieci już w wieku 8 lat, a bywa, że i w wieku 5 lat. Im wcześniej dana osoba sięga po papierosa, tym dłużej pozostaje nałogowym palaczem. Przy tendencji do zmniejszania się w ostatnich latach częstości palenia wśród dorosłych, wzrasta odsetek palaczy wśród młodzieży.

Młodzież a przemoc

Zagrożenie dzieci i młodzieży przemocą, niestety zwłaszcza przemocą stosowaną wobec młodych ludzi przez najbliższych, jest szczególnie niepokojącym zjawiskiem, mającym miejsce w dzisiejszej rzeczywistości. Z badań wynika, że ofiarami przemocy w rodzinie są przede wszystkim dzieci. Niestety większość sytuacji przemocowych wobec dzieci pozostaje ukryta „w czterech ścianach”, gdzie nie ma świadków i możliwej

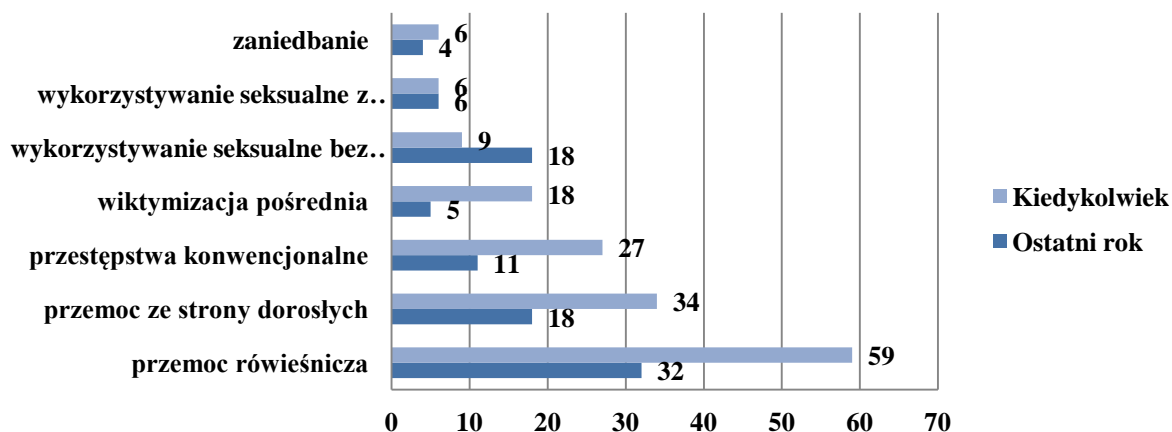
bezpośredniej pomocy. Dlatego też zjawisko to wymaga diagnozowania i podejmowania środków zaradczych, zanim przybierze ono jeszcze bardziej krzywdzącą formę. Celem podjętych badań, była próba określenia obszaru zagrożenia młodzieży wybranych szkół oraz rozmiaru badanego zjawiska, a także postawy młodych ludzi wobec zachowań przemocowych. Warto w tym miejscu zdefiniować pojęcie przemocy w rodzinie, bo to właśnie na niej skupiały się prowadzone badania.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 ze zm.) **przemoc w rodzinie** to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 *Kodeksu karnego*), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Z „Ogólnopolskiej diagnozy problemu przemocy wobec dzieci” z 2015 roku, przeprowadzonej przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę (wtedy Fundacja Dzieci Niczyje) wynika, że przeważająca większość polskich nastolatków – 71% doświadczyła w swoim życiu przynajmniej jednej formy krzywdzenia. W porównaniu do podobnych badań przeprowadzonych w Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, skala krzywdzenia dzieci w naszym kraju, zwłaszcza przemocy fizycznej ze strony dorosłych jest znacząco wyższa: w Polsce odsetek osób które przemocy doświadczyły wynosi 21% natomiast w Wielkiej Brytanii trzy razy mniej, bo 7%.

Z tych samych badań wynika, że respondenci (młodzież w wieku 11-17 lat) najczęściej doświadczają przemocy rówieśniczej – 59%. Ofiarami przemocy ze strony osób dorosłych padło 34% badanych. Co istotne niemal co piąty z respondentów (18%) był świadkiem przemocy. Najważniejsze wyniki przedstawia wykres poniżej.

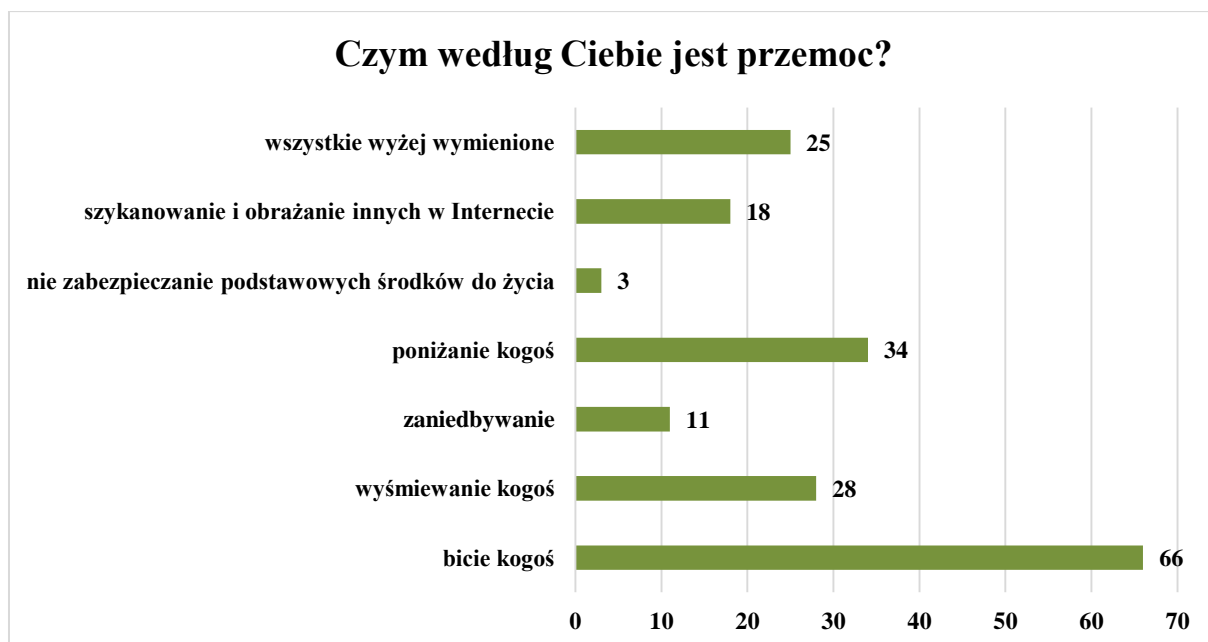
Doświadczenie głównych kategorii wiktyimizacji, w ciągu całego życia i w ciągu ostatnich 12 miesięcy

W styczniu 2012 roku weszła w życie ustawa *O wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, która została wprowadzona: „dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności” (Ustawa *O wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz.U. z dnia 21 lipca 2011 roku)), określająca wiele nowych zadań z zakresu wspierania rodziny. Warto także wspomnieć, że z dniem 13 lipca 2017 roku weszła w życie nowelizacja Kodeksy Karnego zaostrzająca m.in. kary dla sprawców przemocy wobec dzieci oraz wprowadzająca prawny obowiązek każdego obywatela do reagowania i zgłaszania sytuacji, gdy posiada on wiedzę o ciężkim przestępstwie popełnionym wobec dziecka.

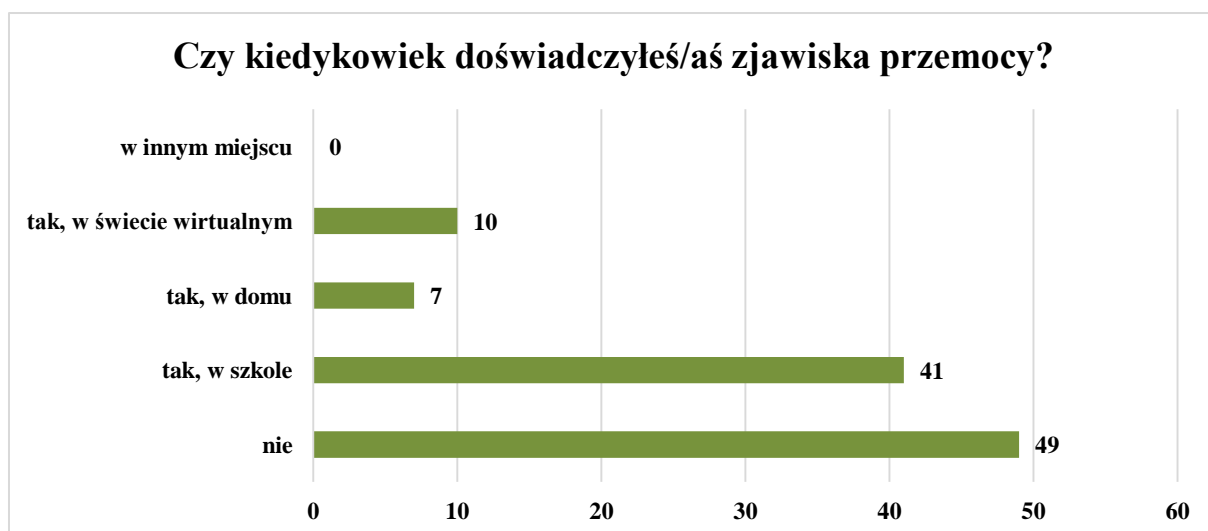
Około dwóch piątych dorosłych Polaków (42%) uważa, że potrzebna jest zmiana przepisów w celu zapewnienia dzieciom właściwej ochrony przed przemocą w rodzinie. Mniej więcej tyle samo osób (41%) jest natomiast zdania, że obecnie obowiązujące przepisy prawa w wystarczającym stopniu chronią dzieci, trzeba je tylko lepiej egzekwować. Zdania więc są podzielone. Z przedstawionych danych wynika jasno, że problem przemocy wobec dzieci i młodzieży jest nadal aktualny. Należy bezsprzecznie podejmować działania mające na celu zmniejszenie, a docelowo całkowite wyeliminowanie tego zjawiska. Dlatego tak ważne jest prowadzenie diagnozy zjawiska, gdyż bez informacji nie można podejmować działań, ponieważ mogą okazać się niewystarczające.

Na początek poprosiliśmy naszych respondentów, żeby spróbowali określić czy według nich jest przemoc.

Przemoc naszym respondentom kojarzy się głównie z biciem kogoś – 66% uczniów wybrało właśnie tę odpowiedź. Trudno się z nimi nie zgodzić, jednak należy pamiętać, że przemoc to nie tylko bicie. Możemy mieć do czynienia z przemocą fizyczną, ale także psychiczną (wyśmiewanie wybrało 28% uczniów), ekonomiczną (nie zabezpieczenie podstawowych środków wybrało jedynie 3% uczniów) czy niestety popularną w ostatnim czasie cyberprzemocą – szykany w Internecie za przemoc uważa 18% uczniów. Około ¼ ankietowanej grupy słusznie zresztą uważa, że wszystkie wymienione w pytaniu działania są formą przemocy.

Następnie poruszyliśmy z respondentami kwestię ich osobistych doświadczeń w zakresie zjawiska przemocy. Młodzi ludzie często wybierali więcej niż jedną odpowiedź. Natomiast pewne jest, że **aż 51% ankietowanych uczniów doświadczyło przemocy**. Najwięcej młodych ludzi za miejsce doświadczania przemocy wskazało szkołę – 41% uczniów wskazało tę odpowiedź. Porównując aktualne dane z tymi z 2011 roku możemy mówić o nasileniu zjawiska (wtedy przemocy fizycznej w szkole mówiło 8% ankietowanych, a 14% było w szkole zmuszanych do robienia niechcianych rzeczy).

Młodych ludzi zapytaliśmy także o to, czy czują się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania.

Zdecydowana większość młodych ludzi, co jest zresztą bardzo istotną informacją, czuje się bezpiecznie w szkole – 91% uczniów tak deklaruje. Jednakże nadal niemal 1/3 co dziesiąty młody człowiek takiego poczucia bezpieczeństwa nie ma, a jak wiemy, jest to jedna z najistotniejszych potrzeb każdego człowieka.

Młodzież a inne uzależnienia

Trudno wyobrazić sobie dzisiejsze funkcjonowanie zarówno młodzieży, jak i dorosłych bez dostępu do Internetu. Bardzo często jest tak, że realne życie przenosi się w świat wirtualny – mamy więcej znajomych na portalach społecznościowych niż rzeczywistości spotykamy. Ryzyko działa także w drugą stronę zwłaszcza jeśli chodzi o

dzieci. Są one przekonane, że mają takie same umiejętności jak ich awatary w przeróżnych grach komputerowych. Niejednokrotnie dochodzi do tragedii, bo gracz nie jest w stanie rozróżnić prawdziwego zagrożenia od wirtualnego, a tym samym atakuje prawdziwych ludzi w swoim otoczeniu, zazwyczaj najbliższych. Zagrożeniem dla młodych ludzi jest także hazard, również ten w przestrzeni wirtualnej. Młodzież gra na pieniądze pomiędzy sobą, niejednokrotnie wydając ogromne sumy.

Badając wśród młodych ludzi także inne uzależnienia, zapytaliśmy ich o to, w jaki sposób najczęściej spędzają czas wolny. Często młodzi ludzie wybierali więcej niż jedną odpowiedź.

Największy odsetek badanej młodzieży spędza swój czas wolny spotykając się z przyjaciółmi – 50% uczniów tak wybrało. Niebezpieczeństwo uzależnienia od telefonu potwierdza się w odpowiedziach naszych młodych ankietowanych – 38% uczniów spędza czas wolny na korzystaniu z telefonu komórkowego czy smartfona. Część spędza czas z rodziną – 49% uczniów. Bardzo pocieszające jest też to, że 29% badanej grupy w wolnym czasie uprawia sport. Młodzi ludzie, którzy wybrali odpowiedź „inne” najczęściej twierdzili, że spędzają wolny czas słuchając muzyki, grając w gry planszowe czy też czytając książki lub rysując.

Pytając młodych ludzi o to, od czego człowiek może się uzależnić, bardzo często słyszymy, że „od wszystkiego”. Prawdą jest, że wiele zarówno substancji, jak i czynności może być uzależniająca, jednak by zdiagnozować uzależnienie spełnione muszą być

określone kryteria. Kryteria Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób ICD-10 pozwalające diagnozować uzależnienie jako objawy uzależnienia wymieniane są: silne pragnienie przyjmowania substancji, poczucie przymusu; trudność kontrolowania zachowania związanego z przyjmowaniem (niemożność zakończenia, niemożność ograniczenia ilości); fizjologiczne objawy odstawienia (drżenie mięśniowe, bezsenność, nudności, drażliwość); tolerancja na coraz większe dawki; przyjmowanie substancji, pomimo wyraźnych szkód dla organizmu oraz zaniedbywanie innych aspektów życia – liczy się tylko użytkownik.

Naszych młodych respondentów zapytaliśmy także o to, czy oni sami mają wiedzę na temat tego, od czego można się uzależnić. Mogli oni wśród odpowiedzi wskazać kilka ewentualności.

Najwięcej badanych uczniów wskazało, że uzależnić można się od telefonu komórkowego – 76%, hazardu – 75% oraz Internetu – 53% wskazało właśnie taką odpowiedź. Oczywiście wszystkie odpowiedzi wymienione jako możliwe w tym pytaniu były prawidłowe i obrazują najczęstsze uzależnienia behawioralne z jakimi mamy do czynienia w dzisiejszej rzeczywistości. Terminem „uzależnienia behawioralne” określa się formy zaburzeń nie związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, a z niekontrolowanym wykonywaniem pewnych czynności. Mówimy wtedy o uzależnieniu od czynności, zachowań, popędów (action addiction, behavioral dependency) takich, jak: gry komputerowe i hazardowe, Internet, jedzenie, praca, seks, zakupy czy telefon komórkowy.

Jednym z symptomów uzależnienia jest zaniedbywanie innych obszarów życia, nie związanego z używką. Dlatego zapytaliśmy naszym młodych respondentów czy zdarzyły im się takie sytuacje.

Niestety aż 9% uczniów twierdzi, że często zaniedbuje rodzinę, przyjaciół czy obowiązki na rzecz telefonu czy Internetu. Może to być już poważny sygnał, że u młodego człowieka pojawiają się pierwsze symptomy uzależnienia. Dlatego ważne, by w działaniach profilaktycznych nie pomijać także kwestii uzależnień behawioralnych. Sytuacja zaniedbywania obowiązków domowych zdarza się 54% ankietowanej młodzieży, co możemy zestawić z sytuacją, a którą pytano w 2011 roku „Czy ktoś kiedykolwiek zwracał ci uwagę, że za dużo czasu spędzasz w Internecie”. Wtedy to twierdzącej odpowiedzi udzieliło 52%, ankietowanych, a więc podobny odsetek, jak w aktualnych badaniach.

Kiedy mówimy o działaniach profilaktycznych jedną z fundamentalnych kwestii, jest wskazanie młodym ludziom możliwości pomocy. Wciąż mało mówi się o instytucjach, o organizacjach pozarządowych, które wspierają zarówno osoby borykające się z problemem uzależnienia czy też przemocy, ale także które obejmują swoim wsparciem ich najbliższych. Poprosiliśmy naszych młodych respondentów by wskazali osoby, do których zwróciliby się o pomoc w rozmaitych trudnych sytuacjach.

I tak w **przypadku uzależnienia od środków psychoaktywnych (alkohol, narkotyki itp.)**, uczniowie zwróciliby się o pomoc do: szkoły, pedagoga szkolnego, przyjaciół, rodziców, policji, psychologa czy dziadków. Szukając pomocy w **przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie lub szkole**, uczniowie wskazali pedagoga szkolnego, rodziców, wychowawcę, nauczycieli, przyjaciół ale także policję oraz Rzecznika Praw Dziecka. W sytuacji wystąpienia **uzależnienia od wykonywania danych czynności np. zakupów,**

hazardu czy surfowania w Internecie uczniowie ponownie zwróciliby się o pomoc do rodziców, przyjaciół, psychologa czy też ośrodka leczenia uzależnień. Jak widać, młodzież pomimo swojej dużej potrzeby samodzielności, bycia samowystarczalnym, nadal wsparcia w sytuacji kryzysu szuka w rodzicach i innych osobach dorosłych, co zresztą jest bardzo zdrowym sposobem radzenia sobie w sytuacji trudnej. Szukanie wsparcia u dorosłych jest także wyrazem zaufania i wiary w to, że ich problemy nie zostaną przez dorosłych zlekceważone.

IV. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców gminy Radzanowo

Temat i cel badania

Głównym celem badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych zagrożeń i problemów społecznych, przede wszystkim problemu alkoholowego, zjawiska używania narkotyków, zjawiska przemocy, a także oszacowanie skali występowania tych zjawisk w analizowanej gminie. Poruszona została także tematyka dotycząca korzystania z mediów, a także podejmowanych na terenie gminy działań profilaktycznych i wiedzy mieszkańców na ich temat.

Technika i narzędzie badawcze

Techniką uzyskania materiału badawczego zastosowaną w niniejszym badaniu była **anonimowa ankieta rozdawana**. Jest to forma ankiety bezpośredniej, którą ankieter rozdaje w określonych miejscach np. na ulicach. Przy każdorazowym wypełnianiu ankiety, respondent był informowany o jej anonimowości oraz o wykorzystaniu badań w celach analiz statystycznych, stanowiących podstawę do konstruowania programów pomocowych w mieście.

Kwestionariusz ankiety składał się z 22 pytań oraz metryczki.

Badana populacja

Badaniem objęta została grupa 200 dorosłych mieszkańców gminy Radzanowo, z czego 60% stanowiły kobiety, natomiast pozostałe 40% stanowili mężczyźni.

Miejsce i termin badań

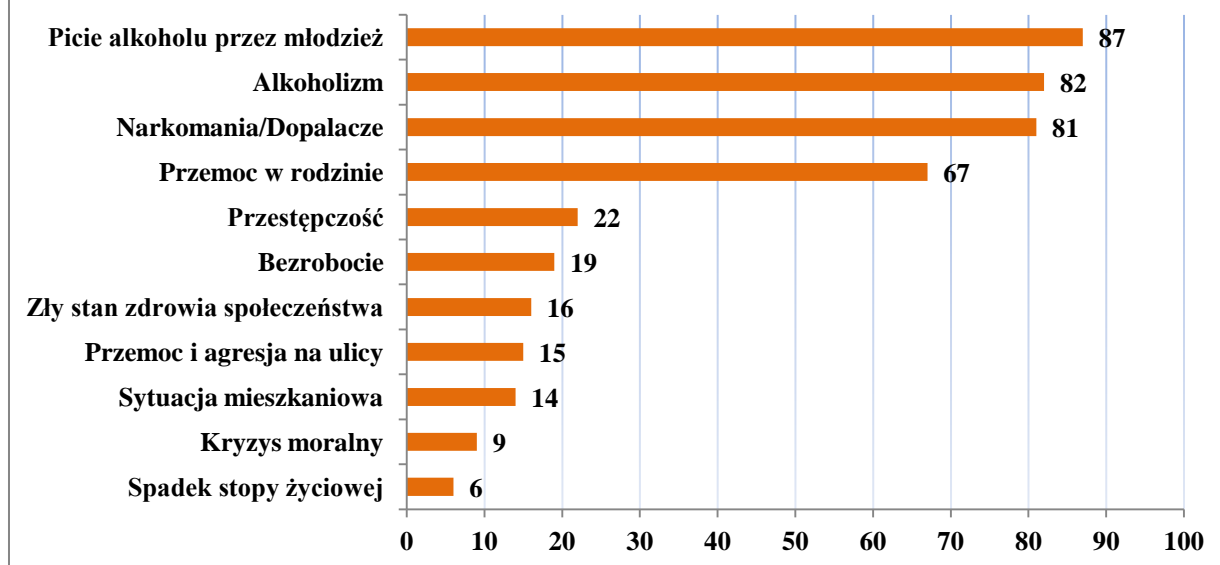
Badanie przeprowadzone zostało w IV kwartale 2019 roku na terenie gminy Radzanowo.

Rezultaty badań

Najważniejsze problemy społeczne w opinii dorosłych mieszkańców

W pierwszym zadanym pytaniu poprosiliśmy mieszkańców o uszeregowanie problemów społecznych od najważniejszego do najmniej ważnego według nich. Jako zdecydowanie najważniejsze na pierwszy plan wysuwają się cztery problemy lokalne: picie alkoholu przez młodzież, alkoholizm, narkomania i dopalacze oraz przemoc w rodzinie. Na kolejnych miejscach znalazły się: przestępczość, bezrobocie, zły stan zdrowia społeczeństwa, przemoc i agresja na ulicy, sytuacja mieszkaniowa, kryzys moralny oraz spadek stopy życiowej. Pierwsze pozycje wskazane przez mieszkańców gminy Radzanowo, wyraźnie wskazują kierunek działań jakie powinny zostać podjęte na terenie gminy odnośnie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Warto dodać, że poniższy wykres przedstawia rozkład liczbowy, a nie procentowy osób, które wskazywały konkretne pozycje w tym pytaniu.

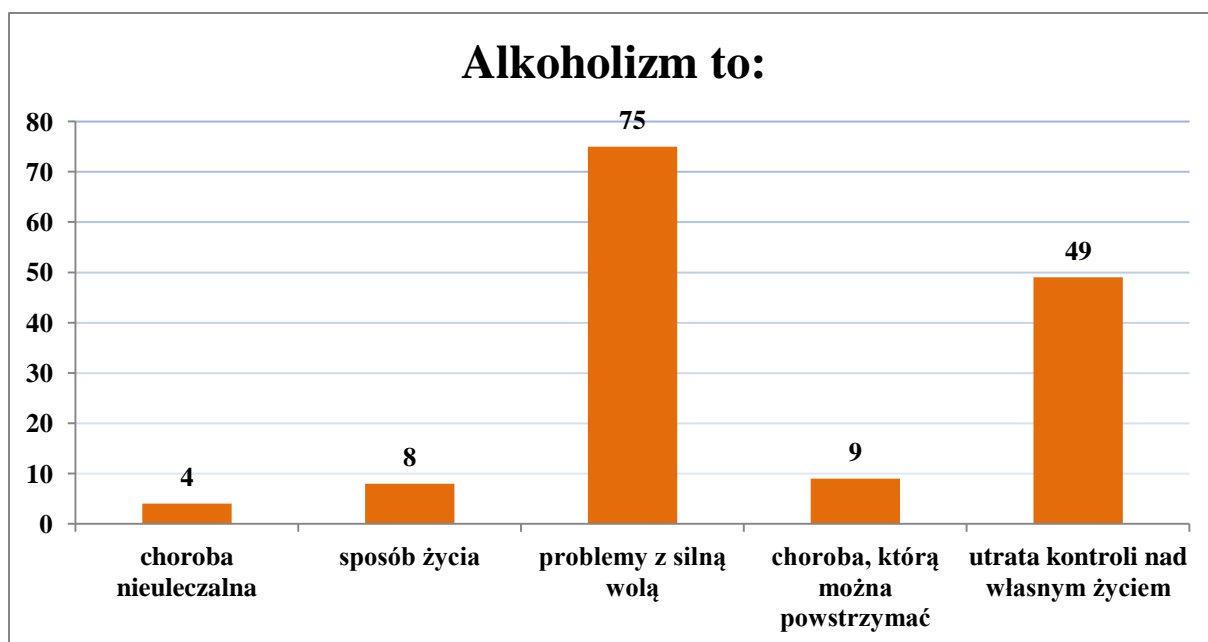
Najważniejsze problemy społeczne w opinii mieszkańców Gminy Radzanowo

Można dostrzec spore zmiany jeśli chodzi o hierarchię problemów społecznych na przestrzeni ostatnich 8 lat. W diagnozie z 2011 r. jako najważniejsze mieszkańcy wskazali na pierwszym miejscu bezrobocie, następnie alkoholizm oraz trudną sytuację ludzi starszych, a także problemy edukacyjne. Można stwierdzić, że aktualnie problematyka skupia się bardziej na problemach dotyczących młodzieży, jak picie przez młodych ludzi alkoholu czy zażywanie narkotyków.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Poprosiliśmy także naszych respondentów, by spróbowali określić które z wymienionych twierdzeń, według nich najtrafniej opisuje chorobę alkoholową.

W badanej grupie dorosłych aż 75% uważa, że alkoholizm to problem z silną wolą. Na drugim miejscu dorośli wskazali utratę kontroli nad własnym życiem – 49%. Za chorobę, którą można powstrzymać alkoholizm uważa 9%. Właściwie wszystkie wymienione określenia można dopasować do definicji alkoholizmu. Według Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób definiuje zespół uzależnienia od alkoholu jako: "Stan zmian psychicznych i zwykle także somatycznych, spowodowany używaniem alkoholu, charakteryzujący się określonymi reakcjami behawioralnymi i innymi, które z reguły obejmują skłonność do stałego lub okresowego używania alkoholu w celu doznania jego efektów psychicznych, a czasem także - aby uniknąć złego samopoczucia wynikającego z braku alkoholu; może wystąpić wzrost tolerancji". Można powiedzieć, że właściwie wszystkie z wymienionych w tym pytaniu odpowiedzi, są poniekąd związane z chorobą alkoholową.

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy respondentów o ocenę motywów sięgania ludzi po napoje alkoholowe.

Najwięcej ankietowanych mieszkańców uważa, że ludzie sięgają po alkohol po to, by dotrzymać towarzystwa lub z „jakiejś okazji” – po 88% właśnie tak uważa. Niewiele mniej, bo 86% jest zdania, że alkohol daje jego użytkownikom odprężenie i poprawę nastroju. W celu zapomnienia o kłopotach ludzie sięgają po alkohol według 84% ankietowanych mieszkańców gminy. Powody sięgania po alkohol, oczywiście w opinii mieszkańców, zmieniły się od ostatniej diagnozy. W roku 2011 głównymi powodami, jakie podawali dorośli było bezrobocie (52%), niezaradność życiowa (51%) oraz problemy rodzinne (43%). W aktualnym raporcie może się to zawierać w chęci zapomnienia o kłopotach, które przypomnijmy wskazało 84% ankietowanych.

Dorośli respondenci zostali także poproszeni o wskazanie zagrożeń, jakie według nich mogą wiązać się ze spożywaniem alkoholu.

W wyborach dorosłych mieszkańców dominowały właściwie trzy odpowiedzi. O uzależnieniu, jako zagrożeniu związanym z pić alkoholu mówi 89% ankietowanych, podobnie o problemach w rodzinie – także 89%, natomiast 88% wskazuje na problemy w pracy. Warto zauważyć, że i tym razem właściwie wszystkie wskazane odpowiedzi ankietowanych osób są zgodne z prawdą i co istotne, nikt z respondentów nie uważa, że picie alkoholu nie niesie za sobą żadnych zagrożeń. Ankietowani wybierali spośród wymienionych niejednokrotnie więcej niż jedną odpowiedź.

Dorośli mieszkańcy gminy Radzanowo zostali zapytani o to, jak często spożywają alkohol oraz o rodzaj spożywanego alkoholu.

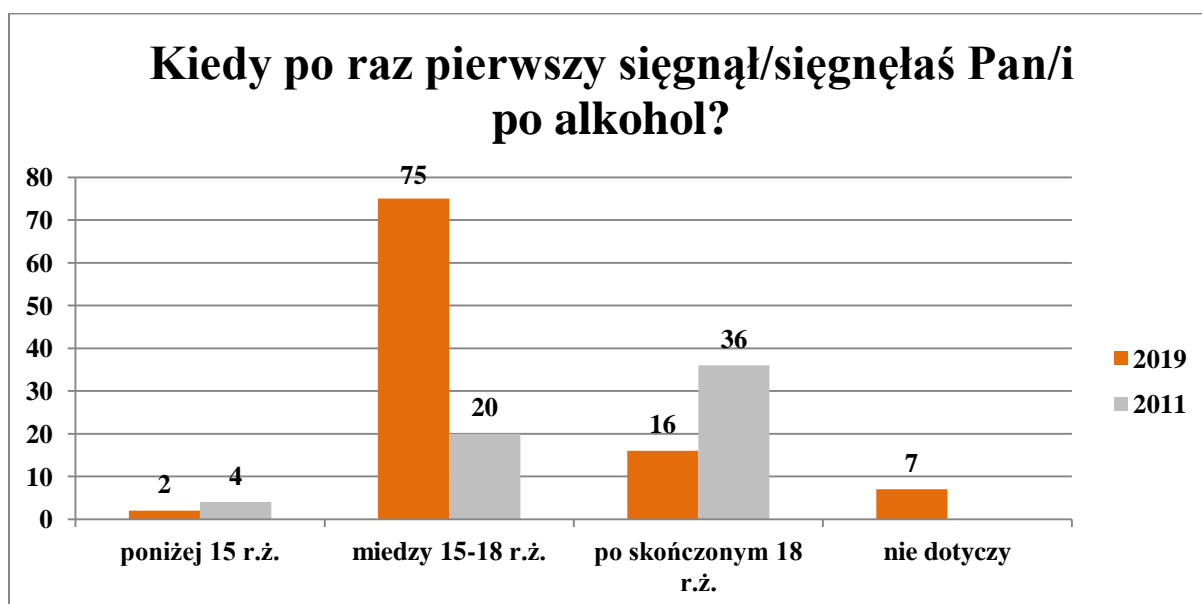
Największa część dorosłych respondentów – 84% deklaruje, że pije alkohol okazjonalnie, chociaż jak wiemy, samo słowo „okazjonalnie” może być także dość różnie interpretowane. Alkoholu nie pije 11% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu, jest to natomiast

mniejszy odsetek niż w 2011 roku kiedy to abstynencję deklarowało niemal 27% ankietowanych. Można zatem pokusić się o stwierdzenie, że alkohol jest coraz bardziej rozpowszechnioną substancją i coraz więcej osób go spożywa.

Zgodnie z ogólnopolskimi trendami w picciu alkoholu na pierwszym miejscu znalazło się piwo – 47% ankietowanych wskazało na ten trunek. Około 1/3 badanych, bo 33% wskazało wino natomiast po 10% wódkę oraz alkohole słodkie. Widzimy zdecydowane zmiany na przestrzeni lat jeśli chodzi o preferencje mieszkańców gminy w rodzaju spożywanego alkoholu. Aktualnie więcej osób preferuje alkohole niskoprocentowe jak piwo czy wino, znacznie mniej także w porównaniu z rokiem 2011 wskazało na wódkę, jako najczęściej spożywany alkohol.

Dorośli mieszkańcy gminy zostali zapytani także o swój pierwszy kontakt z alkoholem. Oczywiście bywa to kłopotliwe, by precyzyjnie określić wiek kiedy sięgnęło się po raz pierwszy po alkohol, dlatego też ankietowani mieli do wyboru przedziały wiekowe.

Największa część ankietowanych deklaruje, że po raz pierwszy piła alkohol pomiędzy 15 a 18 rokiem życia – 75% tak uważa i jest to znacznie więcej niż deklarowało podobnie jeszcze w 2011 roku. Zdecydowanie mniej osób przyznaje, że po raz pierwszy piło po 18 roku życia – aktualnie 16%, a jeszcze 8 lat wstecz – 36%. Można zatem wysnuć wniosek, że obniżył się wiek inicjacji alkoholowej, co zresztą potwierdzają badania ogólnopolskie wśród młodzieży, o czym zresztą wspominaliśmy przy omawianiu ankiet młodzieży.

Dorośli respondenci zapytani zostali także o to, czy zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku, na przestrzeni ostatnich 10 lat.

W tym pytaniu także potwierdzają się zmiany w obyczajowości picia alkoholu w przestrzeni lokalnej na przestrzeni ostatnich lat. Zmiany na tzw. „minus”, a więc wzrost picia alkoholu w środowisku lokalnym zaobserwowało aż 65% badanych. Jest to bardzo niepokojący sygnał, gdyż oznacza to bardzo widoczne zmiany w zakresie problemu picia alkoholu, tym bardziej, że jeszcze w 2011 roku o wzroście mówiło 28% badanych. Takich zmian nie zauważyło około 32% badanych, natomiast tylko 3% uważa, że spożycie alkoholu na terenie gminy w ciągu ostatnich 10 lat zmalało. Warto zaznaczyć, że zmieniła się tzw. „kultura picia”, a więc np. rodzaj spożywanych trunków, co nie oznacza, że nastąpił spadek spożywania alkoholu i jest to widoczne w otrzymanych danych także z terenu gminy Radzanowo.

Zjawisko nadużywania alkoholu niestety niezwykle często łączy się z agresywnymi zachowaniami, także w miejscach publicznych, które mogą przejawiać się w formie bójek,

wyzwisk, awantur czy pobić. Zapytaliśmy zatem respondentów czy osoby pijące alkohol stanowią szczególne zagrożenie dla bezpieczeństwa mieszkańców.

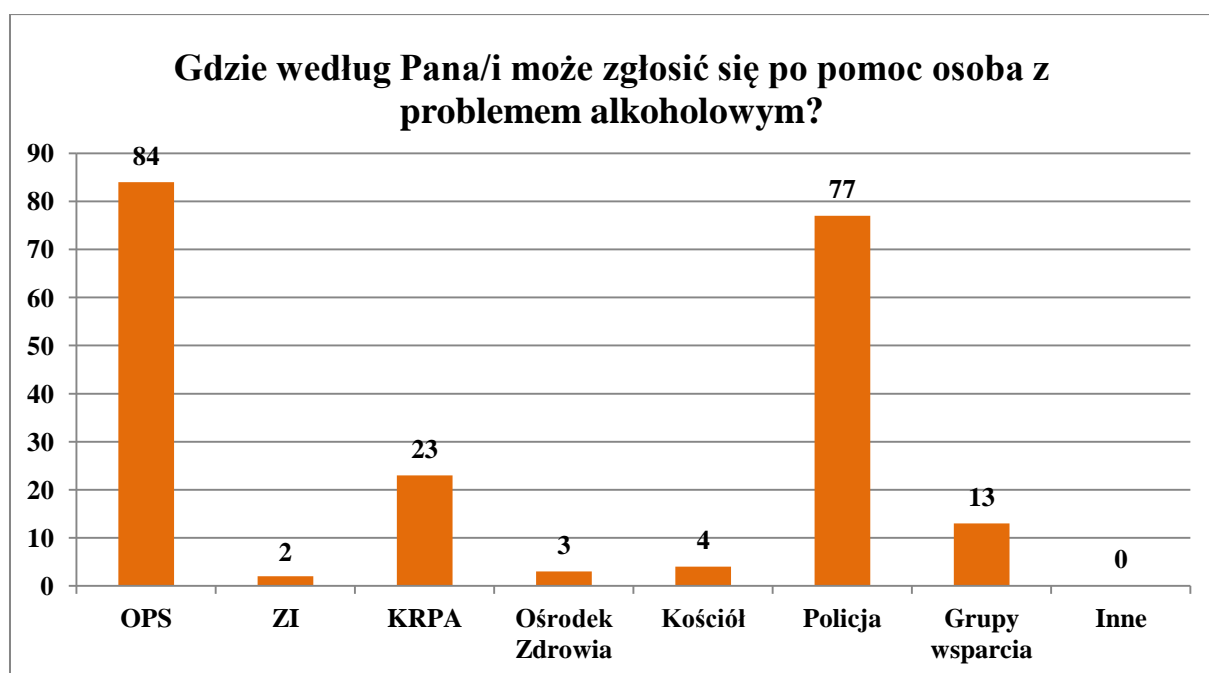
Największa część ankietowanych uważa, że na terenie gminy Radzanowo osoby pijące alkohol stanowią zagrożenie, aż 75% jest tego zdania. Widać tutaj zdecydowaną zmianę na minus, ponieważ w roku 2011 podobnego zdania było 27%, a więc możemy mówić o wzroście zagrożenia ze strony osób pijących alkohol.

By zgłębić temat zapytaliśmy respondentów czy spotkała ich w ostatnim czasie jakaś nieprzyjemna sytuacja związana ze spożywaniem alkoholu. Ankietowani wielokrotnie wybierali więcej niż jedną odpowiedź.

Największy odsetek dorosłych mieszkańców gminy spotkał się ostatni z głośnymi zachowaniami ze strony młodzieży – 77% wskazań, a także z wandalizmem – 60% wskazań. Także spora część, bo 52% spotkało się z awanturą związaną ze spożywaniem alkoholu. Z diagnozy lokalnych zagrożeń z 2011 roku wynika, że wtedy z przykrymi sytuacjami związanymi z alkoholem styczność miało 45% ankietowanych osób. Można zatem stwierdzić wzrost w zakresie ilości tego typu incydentów, także z udziałem młodych ludzi.

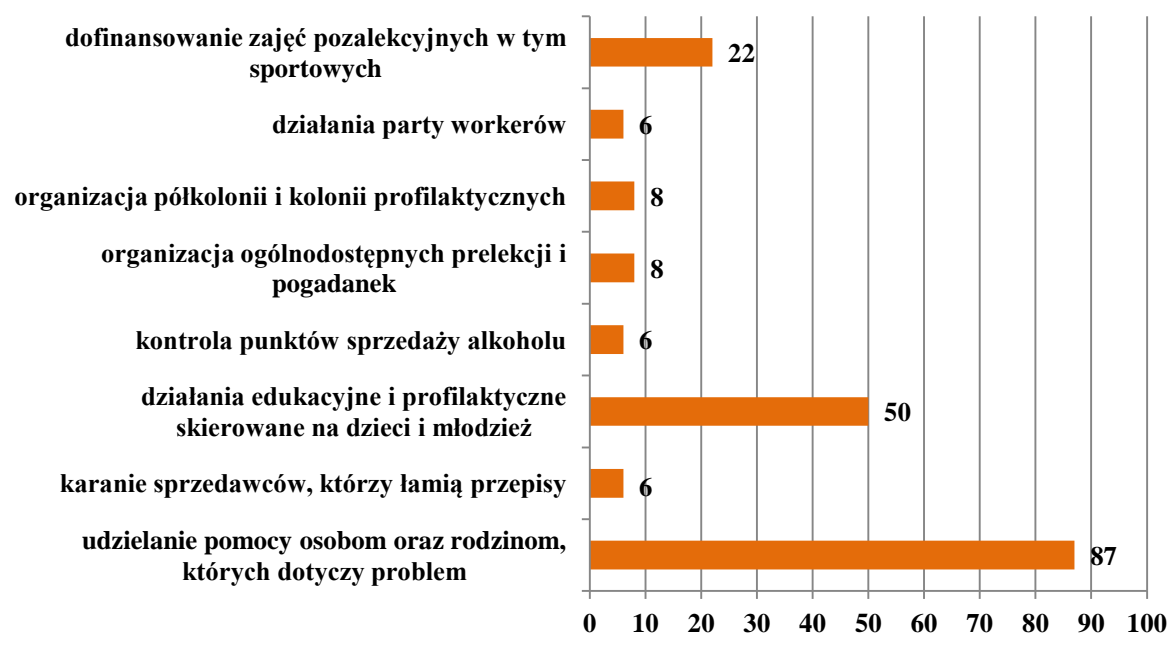
Poprosiliśmy także naszych ankietowanych, by wskazali miejsca na terenie gminy Radzanowo, gdzie osoby borykające się z problemem alkoholowym mogą szukać pomocy.

Dorośli mieszkańcy wskazali dwie główne instytucje pomocowe, a mianowicie Ośrodek Pomocy Społecznej – 84% wskazań oraz Policję – 77% wskazań. Około ¼ ankietowanych mieszkańców wskazało Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, czy instytucję gminną, która zajmuje się stricte problemami związanymi z piciem alkoholu, leczeniem uzależnień oraz profilaktyką antyalkoholową.

Dorośli mieszkańcy gminy Radzanowo zostali także poproszeni o opinię w sprawie działań profilaktycznych podejmowanych na terenie gminy.

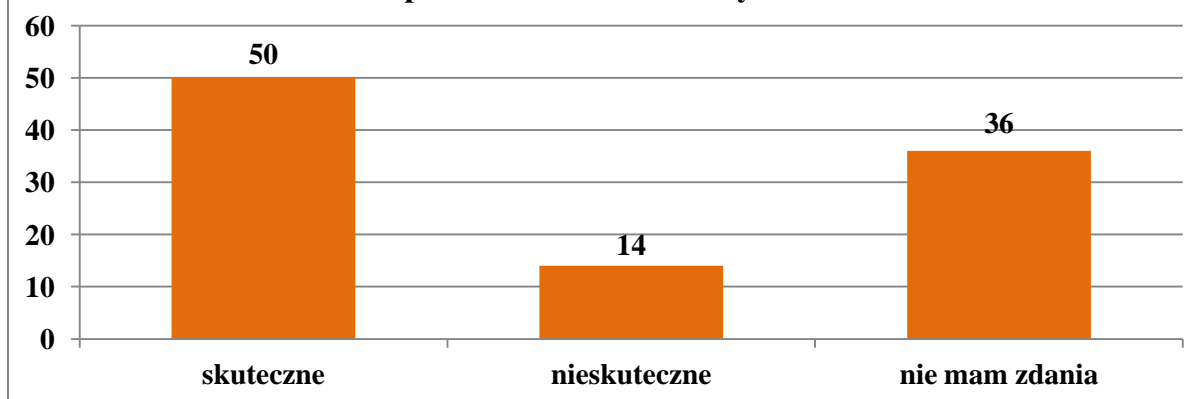
Jakie działania powinny podjąć władze lokalne w celu ograniczenia problemów alkoholowych?

Ankietowani przede wszystkim postawiliby na udzielanie pomocy osobom oraz rodzinom, których dotyczy problem alkoholowy – 87% wyraziło taką opinię. Połowa ankietowanej grupy uważa, że niezbędne są działania edukacyjne i profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży, natomiast około 22% ankietowanych wskazuje na dofinansowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży m.in. zajęć sportowych.

Oceniając działania ograniczające problemy alkoholowe, zdecydowanie najwięcej mieszkańców uważa, że są one skuteczne – 50% tak deklaruje. Za nieskuteczne ma je 14%.

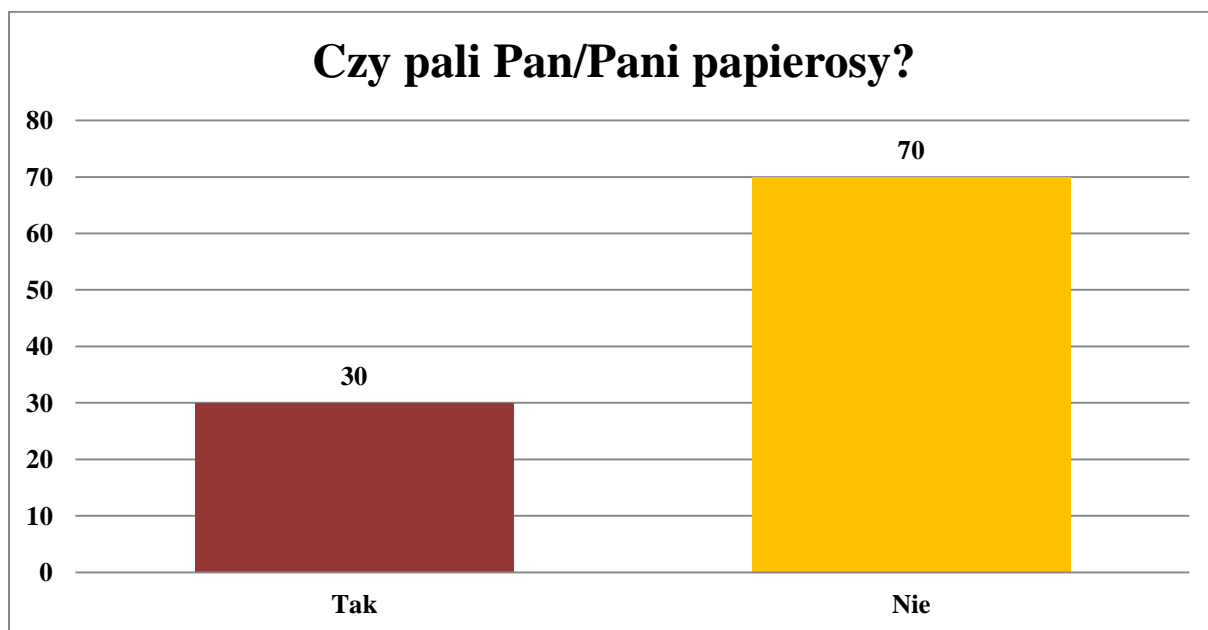
Jak ocenia Pan/i skuteczność realizacji działań podejmowanych przez władze lokalne w celu ograniczenia problemów alkoholowych?

Palenie tytoniu

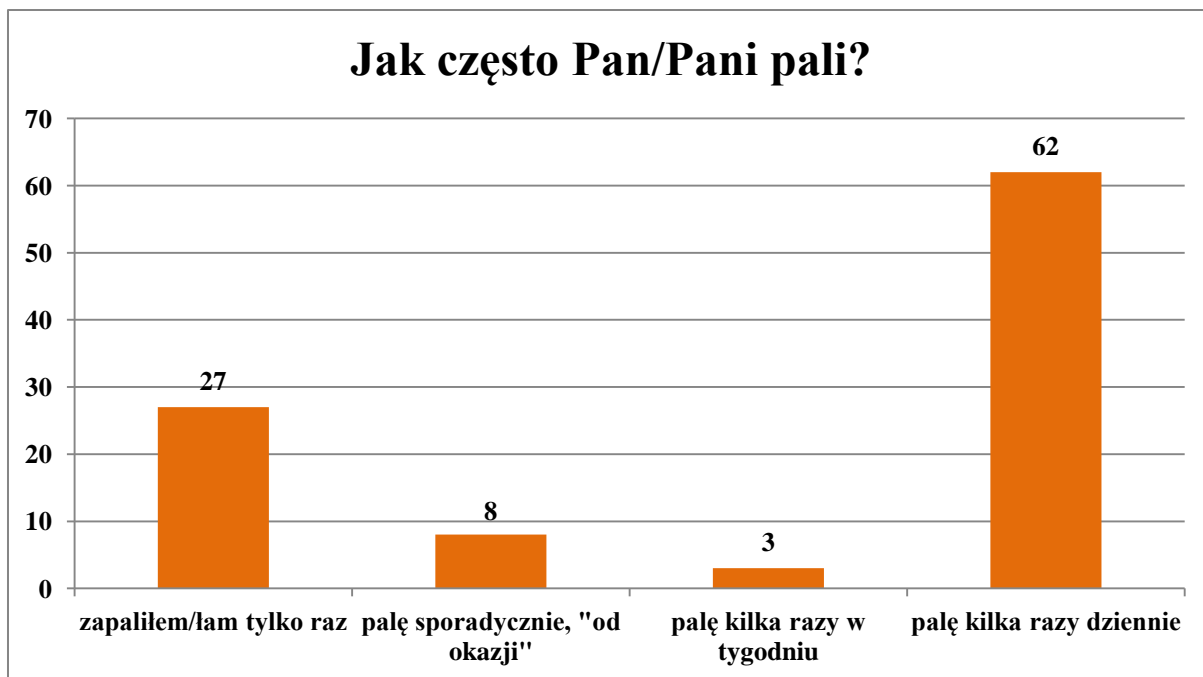
Z dorosłymi respondentami gminy Radzanowo poruszyliśmy także tematykę palenia papierosów. W dalszym ciągu jest to nałóg, do którego najczęściej przyznają się Polacy. Przypomnijmy, że według badań Głównego Inspektoratu Sanitarnego z 2015 roku wynika, że do nałogowego (codziennego) palenia przyznaje się jedna czwarta Polaków – 24%. Odsetek palaczy jest nieznacznie mniejszy niż w poprzednich latach kiedy prowadzono badania (2011 r. – 31%, 2013 r. – 27%). Badania pokazują także, że w nałóg palenia częściej wpadają mężczyźni niż kobiety. Większość palaczy przyznaje, że zaczęła nałogowo (codziennie) palić tytoń w wieku 15-19 lat – 59% palaczy. Jak pokazują wyniki ze wszystkich dotychczasowych edycji badania, ogólnie rzecz biorąc, mężczyźni zaczynają palić wcześniej niż kobiety. Palący tytoń mężczyźni częściej niż kobiety wpadli w nałóg jeszcze przed 20-tym rokiem życia.

Zbadaliśmy postawę respondentów, co do palenia papierosów i zapytaliśmy ich na początek o własne doświadczenia odnośnie palenia.

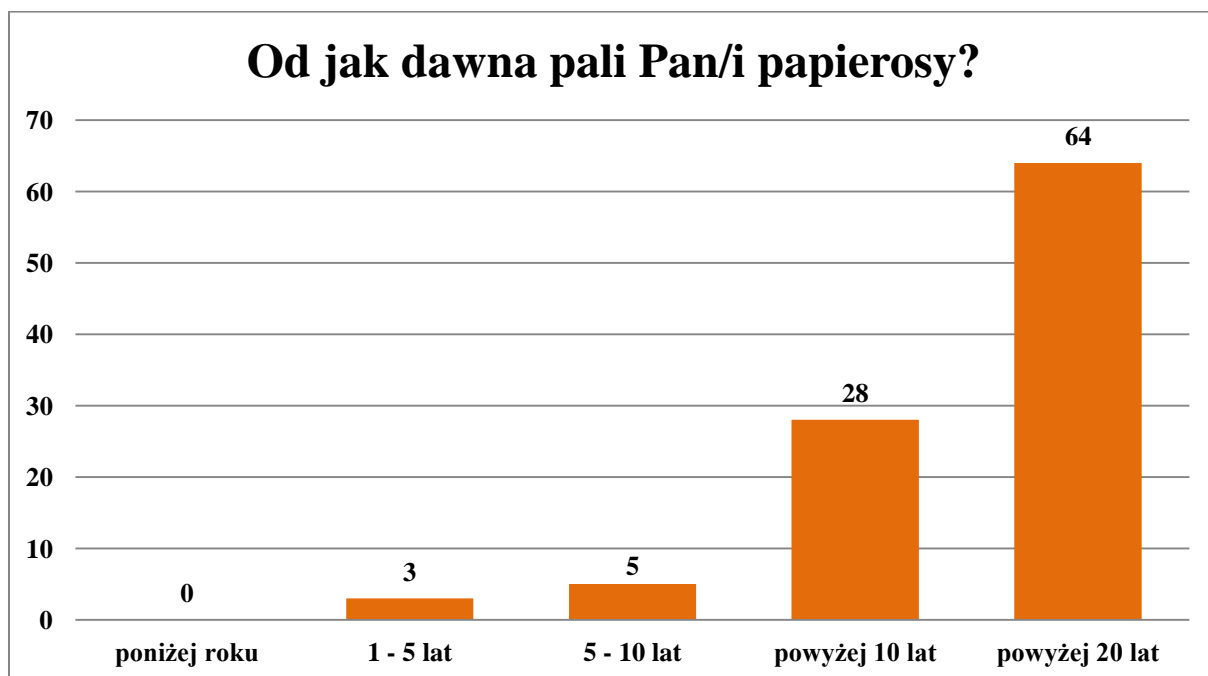
Do palenia tytoniu przyznało się niemal 1/3 ankietowanych, bo 30% pytanym mieszkańców, natomiast już znacznie więcej, bo 70% twierdzi, że nie pali.

Respondenci zapytani zostali także o to, jak często palą papierosy.

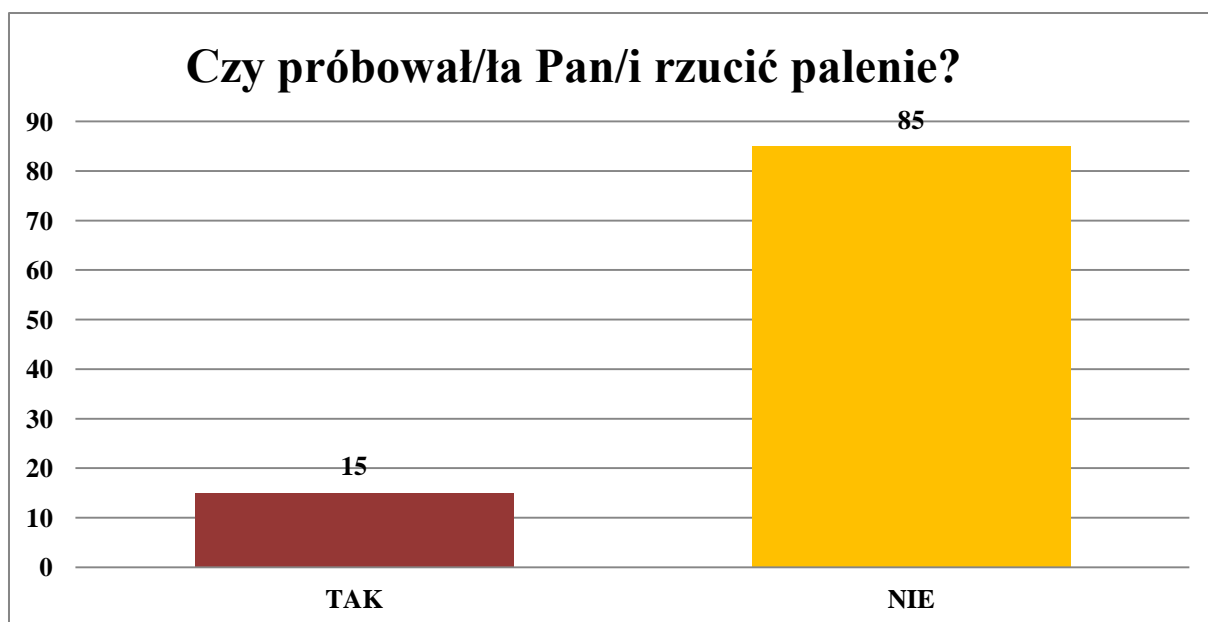

Palenie tytoniu nałogowo, a więc kilka razy dziennie deklaruje 62% osób, które wcześniej przyznały się do palenia w ogóle. Średnio osoby te palą około 17 papierosów dziennie, a więc mniej więcej jedną paczkę. Prawie 1/3 ankietowanych paliła tylko raz – 27% wskazań.

Ankietowani zostali także poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie od kiedy palą papierosy.

Najwięcej osób deklarujących palenie przyznaje, że pali ponad 20 lat – 64% ankietowanych wskazało tę odpowiedź. Nieco mniej, bo 28% ankietowanych przyznaje, że papli papierosy ponad 10 lat. Można zatem stwierdzić, że osoby, które deklarują palenie nie są już okazjonalnymi palaczami, a raczej osobami uzależnionymi od nikotyny.

Jeśli chodzi o próby rzucenia palenia to 15% ankietowanych, którzy palą podejmowało takie próby. Tutaj warto znów odnieść się do badań GIS z 2017 roku (opublikowano końcem 2017), gdzie wykazano, iż 24% palaczy nałogowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy podejmowało próby uwolnienia się z nałogu, jednak były one bezskuteczne, co pokazuje, jak trudna jest to sytuacja do przezwyciężenia.

W ostatnim pytaniu dotyczącym nikotyny i palenia papierosów, zapytano respondentów, czy zdają sobie sprawę z zagrożeń wynikających z palenia papierosów. **Okazuje się, że wszyscy ankietowani posiadają taką wiedzę i są świadomi niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z paleniem papierosów.** Tym bardziej niepokojące jest to, że aż tyle osób pali nałogowo.

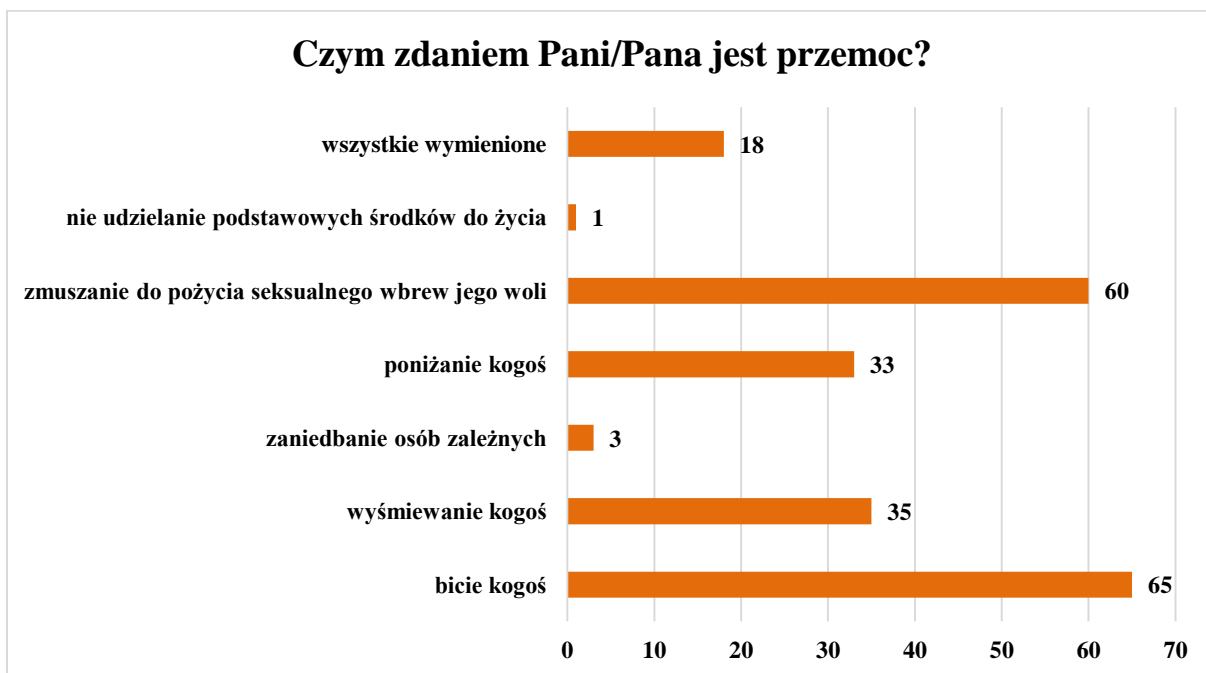
Przemoc

Przemoc jest tematem bardzo trudnym, tym bardziej przebadanie tego zjawiska. Bardzo często bywa bowiem tak, że ofiary przemocy nie przyznają się do tego. Może być to spowodowane wieloma czynnikami np. racjonalizacją, obwinianiem siebie, usprawiedliwianiem sprawców czy zwyczajnym wstydem. Jednak bezsprzeczny pozostaje fakt, że przemoc tak fizyczna jak i psychiczna jest obecna w społeczeństwie polskim, także w społeczności lokalnej.

Na poziomie społeczności lokalnych występuje kilka celów w zakresie prewencji przeciwko przemocy, takich jak zwiększenie świadomości i wiedzy na temat przemocy,

organizowanie lokalnych debat, stymulowanie i programowanie akcji społecznych, określenie przyczyn przemocy w środowisku lokalnym oraz zapewnienie bazy organizacji oraz placówek pomocy i wsparcia dla ofiar. W ramach tej prewencji podejmowane są następujące działania: kampanie edukacyjne, modyfikacje i usprawnienia w środowisku lokalnym i naturalnym, zajęcia dodatkowe dla młodzieży, szkolenie policji, służby zdrowia i instytucji edukacyjnych, polityka społeczna nastawiona na partnerstwo pomiędzy policją a różnymi grupami społecznymi, specyficzne programy dla organizacji i instytucji mające na celu zmianę środowiska instytucjonalnego oraz skoordynowanie działania społecznego, które aktywizuje wiele sektorów i instytucji jednocześnie w celu poprawienia np. systemu pomocy dla ofiar.

Pierwsze pytanie jakie zadano respondentom dotyczyło ich wiedzy na temat samego pojęcia „przemoc”. Trzeba nadmienić, że respondenci, którzy wskazali inną odpowiedź niż „wszystkie wymienione” zaznaczali kilka podanych możliwości, stąd też rozbieżności procentowe.

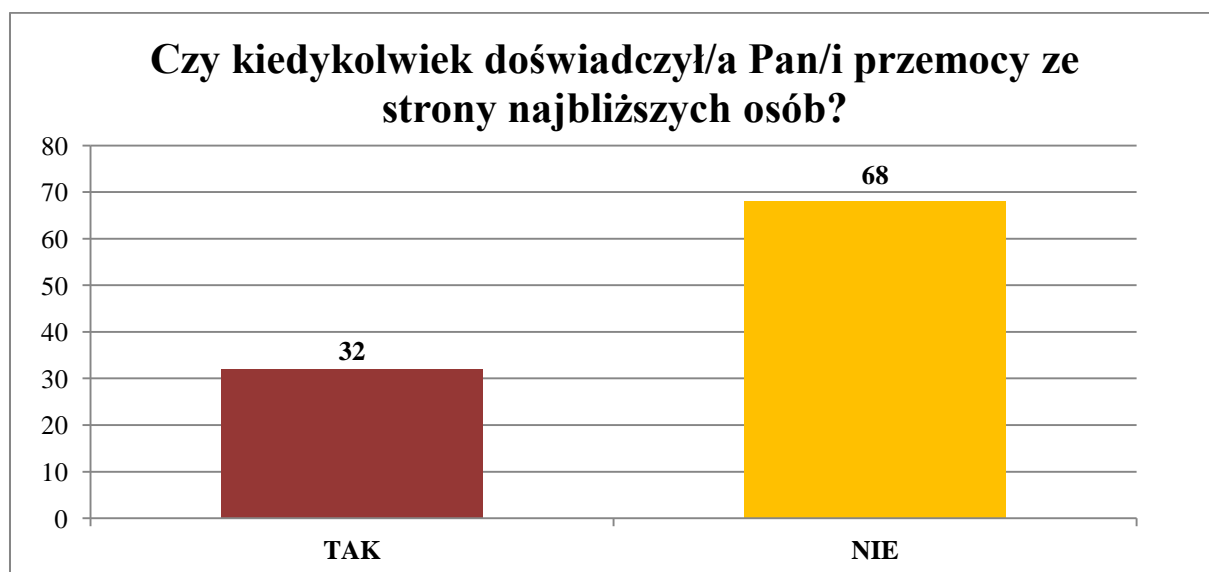
Największa część respondentów jest zdania, że przemoc to przede wszystkim bicie kogoś – 65% jest tego zdania oraz zmuszanie kogoś do współżycia wbrew jego woli – 60% wskazań. Należy jednak stanowczo powiedzieć, że przemoc to nie tylko bicie kogoś, które notabene jest formą przemocy fizycznej, ale także wyśmiewanie (35%) czy poniżanie kogoś (33%). Bardzo często mamy także do czynienia z przemocą ekonomiczną, a jej przejawem jest chociażby nie udzielanie podstawowych środków do życia – tylko 1% wskazań.

Respondenci zapytani zostali także o to, czy znają w swoim otoczeniu przypadki, gdzie osoby doznają przemocy fizycznej lub psychicznej ze strony najbliższych.

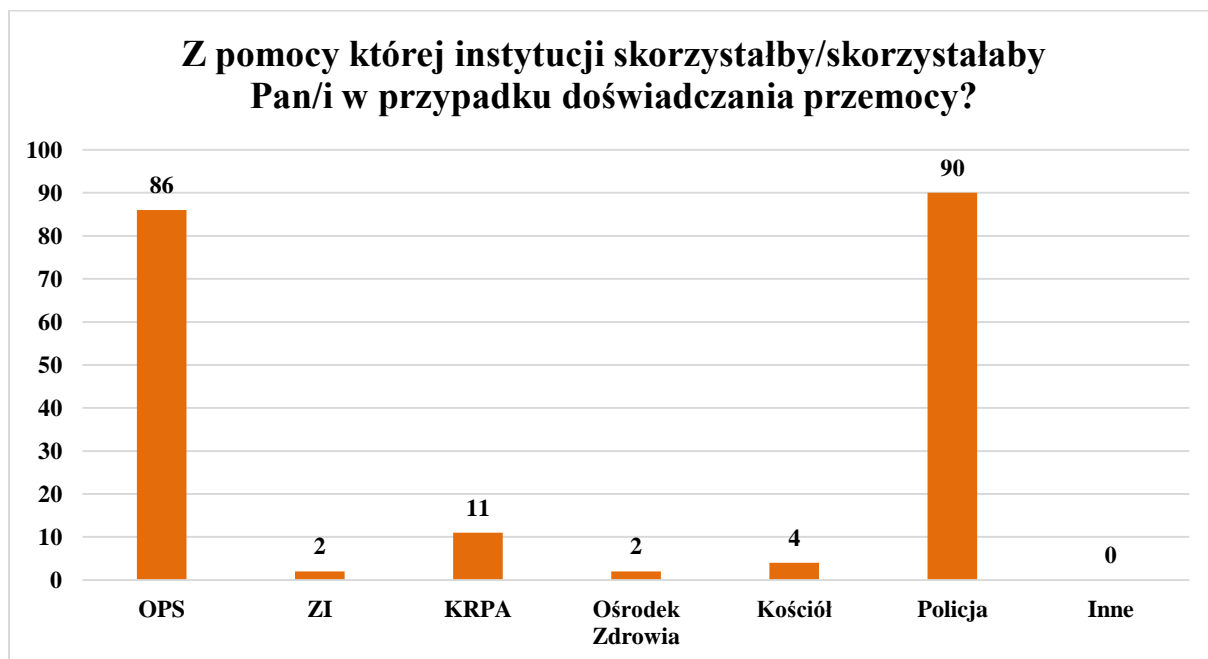
Bardzo duży odsetek spośród badanych zna przypadki osób krzywdzonych przez najbliższych – aż 60% udzieliło takiej odpowiedzi, a 30% słyszało o takich sytuacjach. Biorąc pod uwagę, że bardzo często ofiary przemocy ukrywają ten fakt przed innymi, jest to bardzo duża liczba badanych. Tym bardziej, że jeszcze w 2011 roku wiedziało o sytuacjach przemocy w rodzinie 31% ankietowanych, a więc mówimy właściwie o trzykrotnym wzroście.

Dorosłych mieszkańców gminy Radzanowo zapytaliśmy czy sami spotkali się kiedykolwiek z przemocą w swoich rodzinach.

Biorąc pod uwagę, że przemoc w rodzinie jest ciągle tematem tabu w naszym społeczeństwie, to fakt, że wśród dorosłych mieszkańców gminy Radzanowo 32% przyznaje, że doświadczyło przemocy w rodzinie, jest to bardzo niepokojące.

W ostatnim pytaniu poprosiliśmy respondentów o wskazanie konkretnych instytucji pomocowych na terenie gminy Radzanowo, do których zwróciliby się o pomoc w przypadku doświadczania przemocy.

Aż 90% respondentów o pomoc w sytuacji przemocy w rodzinie zgłosiłoby się na Policję, co zresztą jest najbardziej uzasadnione. Nieco mniej, bo 86% ankietowanych mieszkańców wskazało Ośrodek Pomocy Społecznej. Na kolejnym miejscu znalazła się Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wszystkie te instytucje faktycznie świadczą pomoc na rzecz osób pokrzywdzonych, dlatego ważne jest ciągle przypominanie o tym zarówno dorosłym mieszkańcom jak i młodzieży. Warto także zwiększyć wiedzę mieszkańców dotyczącą działania Zespołu Interdyscyplinarnego, który to stricte zajmuje się przemocą.

V. Badanie punktów sprzedaży alkoholu

Kwestionariusz ankiety, składający się z 16 pytań, miał na celu analizę postawy sprzedawców względem (między innymi) takich zagadnień jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol,
- kontroli sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych.

Ankieta została przeprowadzona w 17 punktach sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Radzanowo. W 9 przypadkach ankietę wypełniali pracownicy punktów, natomiast w 8 przypadkach byli to właściciele.

W badaniu wzięło udział 14 kobiet oraz 3 mężczyzn. We wszystkich punktach sprzedawany jest alkohol, a także wyroby tytoniowe.

Postawy sprzedawców wobec alkoholu

Pierwsze zagadnienie dotyczyło zakresu wiedzy na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy, czy alkohol zawarty w wódce jest (Pana/Pani zdaniem) bardziej groźny od tego w piwie.

Zdania respondentów w tej kwestii podzieliły się pomiędzy wszystkie trzy odpowiedzi, jednak najwięcej, bo 82% badanych jest zdania, że alkohol w napojach niskoprocentowych jest tak samo groźny, co w wysokoprocentowych, natomiast 12% uważa alkohol zawarty w piwie za mniej groźny. Nie ma zdania w tej kwestii 6% ankietowanych

sprzedawców. W tym miejscu podkreślić należy, że alkohol zawarty w różnych trunkach, jest taki sam, różni się jedynie jego stężenie, natomiast jest on tak samo szkodliwy i groźny dla zdrowia.

Kolejne pytanie dotyczyło kontroli dostępności alkoholu i wyrobów tytoniowych. Na pytanie o to, czy dostęp do tych produktów powinien być ograniczony i kontrolowany, zdecydowana większość respondentów odpowiedziała twierdząco – 82%, jednak znalazły się osoby - 18% twierdzące, że produkty te mogą być sprzedawane bez kontroli.

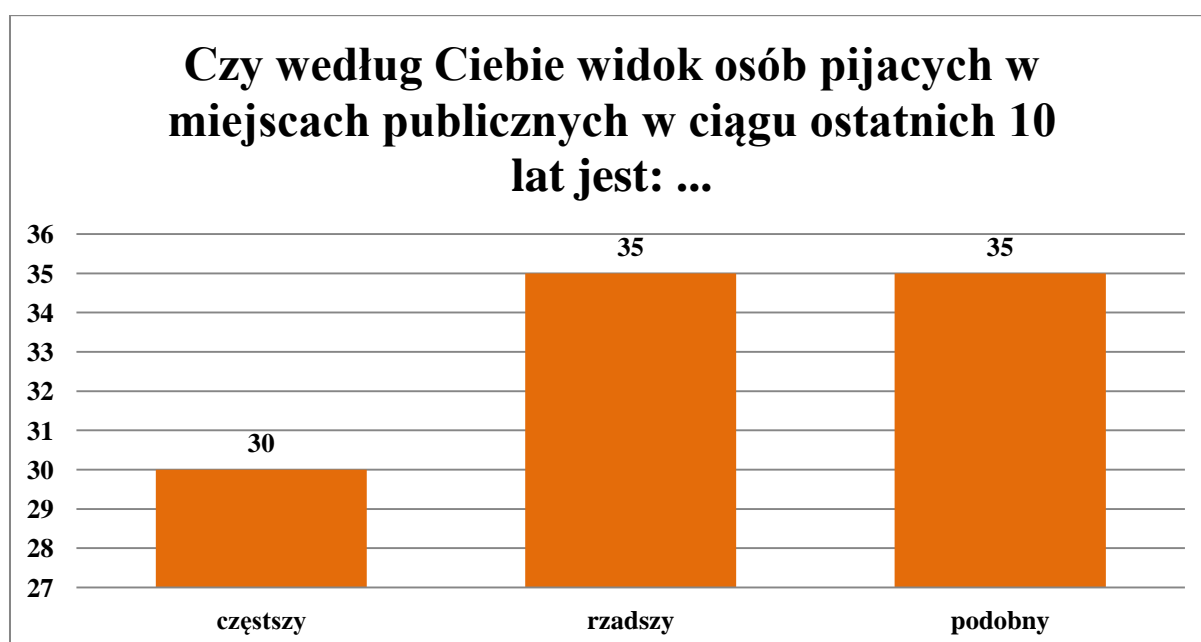
Zapytaliśmy także o spożywanie alkoholu w obrębie punktu, w którym respondenci pracują. Najwięcej badanych sprzedawców napojów alkoholowych deklaruje, że w obrębie ich punktu nigdy nie dochodzi do sytuacji picia alkoholu – 41% jest tego zdania. O niemal codziennych sytuacjach tego rodzaju mówi 35% badanych, a więc niewiele mniej.

W badaniu interesowało nas również zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol.

Zapytaliśmy więc, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. Pośród badanych 9 osób nie widzi żadnego zagrożenia ze strony osób pijących, natomiast 4 badanych twierdzi, iż osoby pijące stanowią zagrożenie, pozostali nie mają zdania na ten temat.

Zapytaliśmy także o spożywanie alkoholu w miejscu publicznym. Pośród badanych 30% uważa widok osób pijących alkohol za częstszy, natomiast nieco większa część – 35% mówi o podobnej skali zjawiska. Około 1/3 ankietowanych (35%) uważa, że aktualna sytuacja jest znacznie rzadsza.

Z piciem alkoholu często wiążą się incydenty kłótni czy bójek, które mogą się również zdarzać w obrębie punktów sprzedaży alkoholu, dlatego także o to zapytaliśmy respondentów.

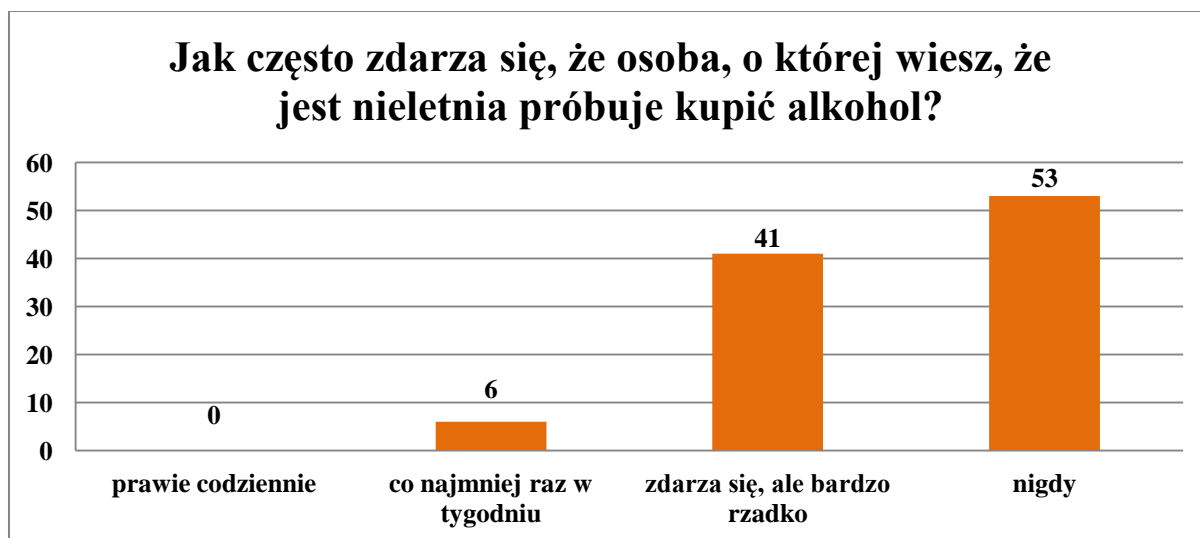
Jeden z respondentów miał w ostatnim miesiącu nieprzyjemną sytuację związaną z piciem alkoholu. Nikt z respondentów zapytanych o to, czy zdarzyło im się wezwać Policję/Straż Miejską w sprawie spożywania alkoholu przez klientów w obrębie punktu, nie udzielił twierdzącej odpowiedzi.

Kolejny obszar badawczy dotyczył sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim. Na początek warto odnieść się do ogólnopolskich tendencji, które zostały ujęte w raporcie „Młodzież 2016” sporządzonym przez CBOS we współpracy z Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii. Według tegoż raportu rokrocznie wzrasta spożycie wina oraz wódki przez młodzież, przy czym nieznacznie spada spożycie

piwa. Jeśli chodzi natomiast o palenie tytoniu, od kilku lat utrzymuje się ono na podobnym poziomie.

Na początek chcieliśmy zbadać powszechność prób zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Zapytaliśmy więc sprzedawców, jak często zdarza się, że młody człowiek próbuje kupić alkohol.

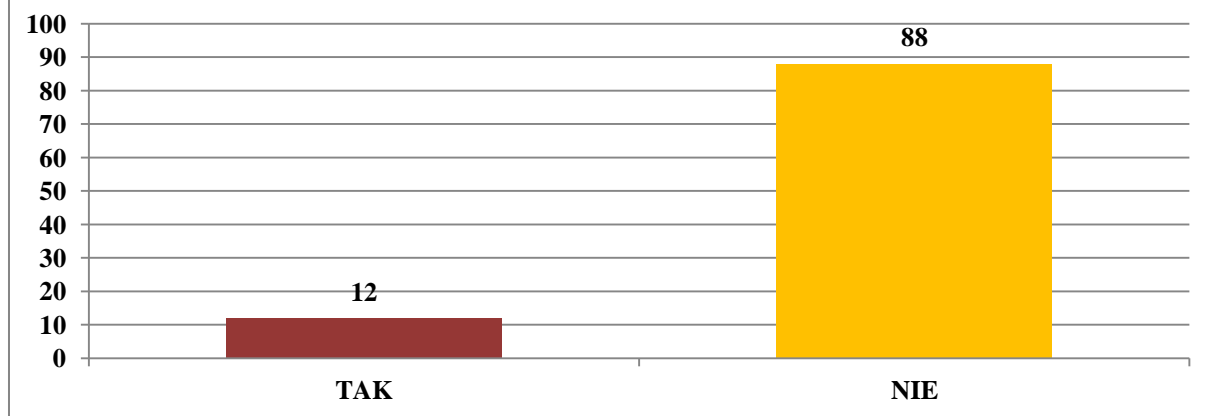
Wśród respondentów 53% twierdzi, że sytuacje, kiedy osoba nieletnia próbuje kupić alkohol nie zdarzają się nigdy, natomiast nieco mniej, bo 41% mówi, że sytuacje tego typu zdarzają się, ale bardzo rzadko. Według 6% ankietowanych młodzież próbuje kupić alkohol co najmniej raz w tygodniu.

Pośród badanych **2 osoby** wiedzą o przypadkach, gdzie alkohol został sprzedany osobie nieletniej.

Zapytaliśmy także sprzedawców o to czy oni sami kontrolują sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim. Wszyscy ankietowani zgodnie deklarują, że zawsze kontrolują dowody tożsamości młodocianym klientom.

Czy sprzedałeś/aś alkohol osobie, o której wiedziałeś/łaś, że jest nieletnia?

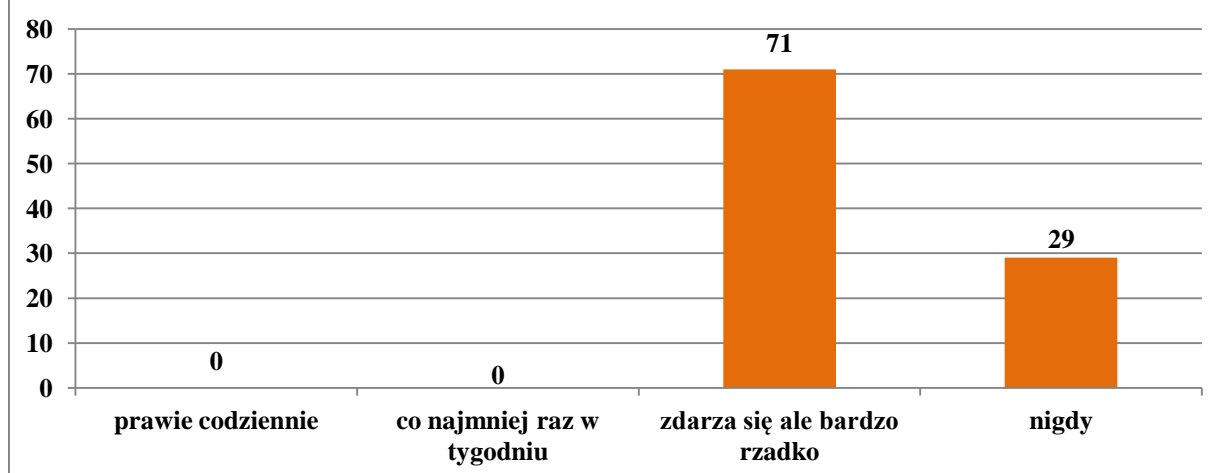

Niestety inaczej sytuacja ma się ze sprzedażą alkoholu osobie nieletniej, **12% ankietowanych złamało obowiązujący w naszym kraju zakaz sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej.**

Mając na uwadze ogólnopolską skalę zjawiska, wydaje się być prawdopodobnym, że odpowiedzi na powyższe pytania, niekoniecznie odzwierciedlają stan faktyczny. Podanie nieprawdziwej odpowiedzi może być podyktowane strachem przed konsekwencjami nie tylko ze strony pracodawcy ale przede wszystkim skutkami prawnymi łamania obowiązującego prawa – zakazu sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim.

Zapytaliśmy również badanych jak często zdarzają się incydenty związane z próbą zakupu wyrobów tytoniowych przez osoby niepełnoletnie. Odpowiedzi badanych były zróżnicowane. Wyniki badań przedstawia wykres poniżej.

Jak często zdarza się, że osoba, o której wiesz, że jest nieletnia próbuje kupić wyroby tytoniowe?

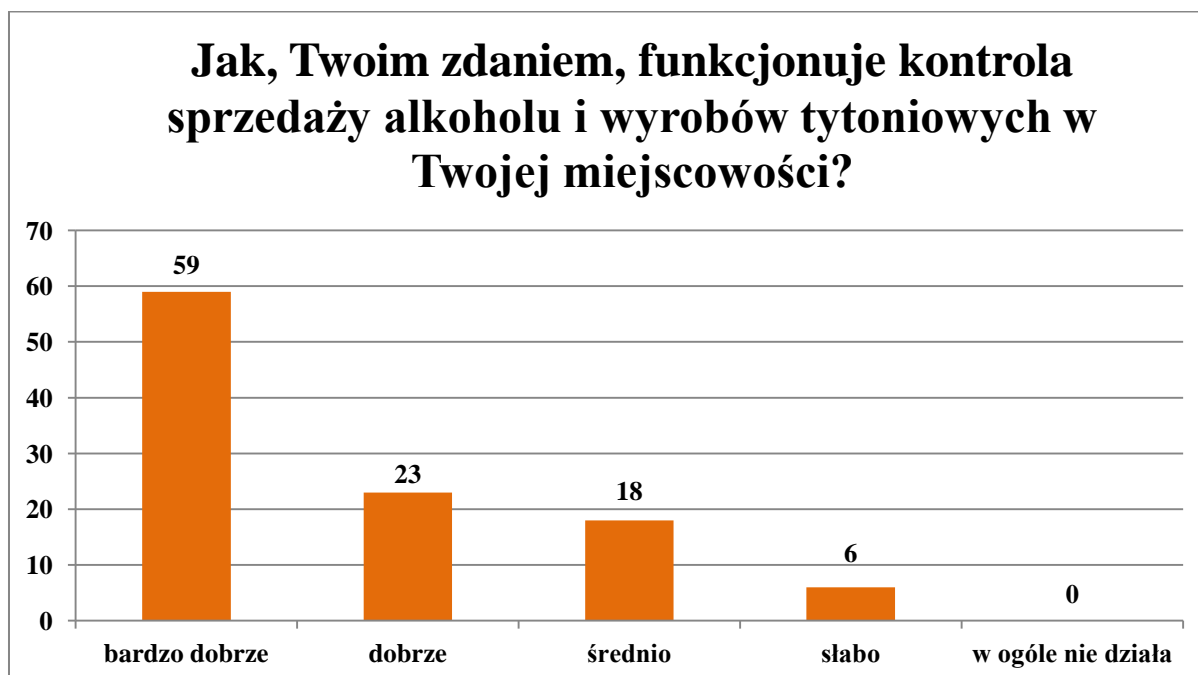
Sytuacje próby zakupu wyrobów tytoniowych przez nieletnich zdarzają się, ale bardzo rzadko według 71% respondentów, podczas gdy 29% twierdzi, że takie sytuacje nie mają miejsca.

Na pytanie czy znane są badanym przypadki sprzedaży wyrobów tytoniowych osobom nieletnim, **dwóch respondentów przyznało, że wie o takich sytuacjach.**

Jeśli chodzi o to, czy samym badanym zdarzyło się sprzedać wyroby tytoniowe osobom niepełnoletnim – **jeden z respondentów sprzedał wyrobów tytoniowych osobie nieletniej.**

Warto odwołać się w tym miejscu do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gdzie wyraźnie podkreślono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletniości nabywcy, **sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy.** Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia, grozi grzywną i utratą zezwolenia na sprzedaż.

Zapytaliśmy także o to, jak według sprzedawców funkcjonuje kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych w przestrzeni lokalnej.

Można stwierdzić, że ankietowani sprzedawcy oceniają kontrolę na terenie gminy Radzanowo pozytywnie. Część badanych uważa, że kontrola sprzedaży alkoholu i wyrobów tytoniowych na terenie gminy działa dobrze (23%) lub bardzo dobrze (59%). Kontrolę sprzedaży jako „słabą” ocenia 6% badanych, a za „średnią” uważa 18%.

Na zakończenie zapytaliśmy respondentów czy wiedzą, jakie działania służące rozwiązywaniu problemów alkoholowych podejmują lokalne władze. Okazuje się, że **53% ankietowanych sprzedawców zna działania podejmowane lokalnie, a 47% nie ma wiedzy na ten temat.**

VI. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Analizując wyniki przeprowadzonych na gminy Radzanowo badań, można wyróżnić kilka głównych problemów, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające szczególnej uwagi ze strony władz samorządowych.

Alkohol

Z przeprowadzonych wśród młodych mieszkańców gminy badań można wnioskować, że jedną z najważniejszych kwestii zdaje się być problem picia alkoholu – 17% uczniów deklaruje, że inicjację alkoholową mają już za sobą. Łatwość w sięganiu po alkohol może być związana z tym, że duża część badanej młodzieży jest zdania, że picie piwa jest mniej groźne niż napojów wysokoprocentowych – takie zdanie wyraża 37%. Dodatkowo wśród uczniów są osoby deklarujące picie bieżące, a także przyznające się do incydentów upijania się (4% uczniów). Powinien być to alarmujący sygnał dla władz lokalnych, który musi skutkować podjęciem działań z zakresu profilaktyki wśród młodzieży. Bardzo istotna jest także forma prowadzenia działań edukacyjnych wśród młodzieży. By przynosiła ona skutek i trafiała do młodych ludzi, musi być prowadzona przez doświadczonych trenerów, specjalistów, którzy będą potrafili dotrzeć do młodzieży w dzisiejszej, trudnej rzeczywistości.

Sytuacja pierwszego kontaktu z alkoholem powinna zwrócić szczególną uwagę, tym bardziej, że część młodych respondentów deklaruje, że po raz pierwszy alkohol piła z osobami dorosłymi – 46% uczniów (osoby, które wcześniej deklarowały inicjację alkoholową) przyznaje, że alkohol piło z rodzicem. Niestety możemy tutaj mówić o pewnym przyzwoleniu dorosłych na picie alkoholu przez młodzieży. Być może wielu rodziców wychodzi z założenia, że w ten sposób nauczą dziecko, że alkohol to nic przyjemnego lub też będą mieli zachowanie dziecka po alkoholu pod kontrolą. Niestety jest to błędna teoria, dlatego warto uświadamiać rodziców w tym aspekcie. Tym bardziej, że jak deklaruje 15% uczniów (całej grupy badawczej) ich rodzice wiedzą, że młodzi piją alkohol i bywa, że reagują obojętnością. Dlatego skierowanie działań edukacyjnych także w stronę dorosłych mieszkańców powinno być jednym z założeń lokalnych programów profilaktyki. Trzeba też jasno powiedzieć, że żadne działania profilaktyczne nie przyniosą zamierzonych rezultatów, jeśli podstawowa instytucja profilaktyczna jaką niewątpliwie w dalszym ciągu są rodzice będzie dawała przyzwolenie na zachowania ryzykowne wśród młodych ludzi.

Grupa rówieśnicza i jej akceptacja jest dla młodych ludzi na tyle ważna, że są w stanie dla niej podejmować różnego rodzaju zachowania ryzykowne np. picie alkoholu, a o takim zachowaniu wraz z rówieśnikami mówi 19% uczniów. Istotne są także powody sięgania po alkohol przez młodzież, ponieważ duża część respondentów jako powód podaje chęć dopasowania się do kolegów – 73% uczniów jest takiego zdania. Dlatego ważne, aby w działaniach profilaktycznych uwzględnić także nabywanie umiejętności psychospołecznych, jak np. asertywność, radzenie sobie z presją grupy. Alkohol jest także przez młodych ludzi traktowany jako sposób na dobrą zabawę (52% uczniów wyraziło taką opinię), dlatego ważne jest by wyczulić rodziców i innych dorosłych na to, w jaki sposób młodzież spędza czas wolny.

Warto zwrócić także uwagę na kontrolę punktów sprzedaży alkoholu, gdyż sami sprzedawcy przyznają, że wiedzą o przypadkach sprzedaży alkoholu osobom nieletnim jak również sami dokonali takiej sprzedaży, a część młodzieży deklaruje, że samodzielnie zakupiła alkohol. Warto zatem sprawdzić kwestię kontroli sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Radzanowo i podjąć odpowiednie kroki w tym zakresie.

Poruszenie tematyki związanej ze spożywaniem alkoholu przyniosło nam także informację o tym, że dorośli mieszkańcy analizując problemy w przestrzeni lokalnej to właśnie picie alkoholu przez młodzież oraz alkoholizm wskazali na pierwszych miejscach – kolejno 87% i 82%. Widać także zmiany w zakresie picia alkoholu na terenie gminy na przestrzeni ostatnich 10 lat (65% ankietowanych zauważyło wzrost picia). Są to bardzo istotne informacje dla planowania dalszych działań profilaktycznych. Profilaktyka prowadzona wśród dorosłych powinna także koncentrować się na takich zagadnieniach jak prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu czy też picie alkoholu przez kobiety w ciąży. Tym bardziej, że 75% ankietowanych dostrzega zagrożenie ze strony osób pijących w przestrzeni lokalnej.

Narkotyki

Niestety alkohol to nie jedyna substancja, z jaką młodzi ludzie mają kontakt. W grupie uczniów są osoby, które miały osobisty kontakt z narkotykami – 2% miało osobisty kontakt z narkotykami. Dodatkowo młodzi ludzie przyznają, że znają w swoim otoczeniu osoby, które „biorą” narkotyki – takiej odpowiedzi udzieliło 13% uczniów. Nasuwa się zatem potrzeba informowania ich o niebezpieczeństwach jakie wiążą się z choćby jednorazowym zażywaniem narkotyków (zwłaszcza jeśli mowa o nadal „popularnych” wśród młodzieży

dopalaczach), piciem alkoholu czy paleniem papierosów. Potrzebę edukacji na szeroko skalę i obejmującą wszystkie grupy wiekowe potęguje także fakt, że zarówno młodzież, jak i osoby dorosłe podają podobne powody sięgania po narkotyki – chęć poradzenia sobie z problemami, a jak wiemy używanie narkotyków może jedynie je potęgować. Może to sugerować, że działania profilaktyczne muszą mieć bardziej kompleksowy charakter i obejmować wszystkie grupy mieszkańców gminy, a zwłaszcza rodziców. Bardzo ważne, by zachęcać rodziców do rozmów na temat uzależnień z młodzieżą i zapewnić im wsparcie merytoryczne w tym temacie.

Przemoc

Zarówno z młodzieżą, jak i z dorosłymi został poruszony także bardzo trudny temat przemocy w rodzinie. Został on wskazany jako jeden z najważniejszych problemów lokalnych – 67% wskazało właśnie na przemoc w rodzinie. Jeśli chodzi o sytuacje doświadczania przemocy w swoim najbliższym otoczeniu, 51% uczniów oraz 32% dorosłych mieszkańców udzieliło twierdzącej odpowiedzi. Jak już wspomniano, jest to spory odsetek, biorąc pod uwagę, że często zjawisko przemocy jest ukrywane przez jej ofiary. Ważne by wzmacniać postawę otwartości wobec tego problemu, a jednocześnie nadal nie ustawać w trudzie edukowania dorosłych mieszkańców, także w zakresie działań pomocowych, prowadzonych w środowisku lokalnym. Tym bardziej, że na pytanie, czy znają w swoim otoczeniu przypadki przemocy w rodzinie, 60% udzieliło twierdzącej odpowiedzi, natomiast 30% słyszało o takich sytuacjach wśród swoich znajomych. To ważny sygnał dla osób zajmujących się w gminie profilaktyką, by informować mieszkańców o nowelizacjach prawnych odnośnie przemocy, sposobach reagowania i możliwościach pomocy pokrzywdzonym, instytucjach pomocowych w najbliższym otoczeniu. Istotna jest także profilaktyka prowadzona w placówkach oświatowych, gdyż młodzi ludzie nie mają pełnej wiedzy na temat zjawiska przemocy – aż 66% młodych ludzi uważa, że przemoc to głównie bicie kogoś (podobnego zdania jest 65% dorosłych), podczas gdy przyjmuje ona coraz częściej postać znęcania się psychicznego.